

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

36E JAARGANG

WOENSDAG 24 JANUARI 1951

No. 1758

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris)
Redacteur-Secretaris: A. de Wit.*

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

*J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen;
R. Vandeputte; F. Versichelen.*

INHOUD

	Blz.
De financiering van de Belgische nijverheid in 1950 door Prof. R. Vandeputte	64
Overheid en bedrijfsleven door Dr J. Buter ..	65
De internationale suikermarkt door G. Greidanus	66
De gebondenheid der regeringen aan besluiten van, de Rijnvaartcommissie door Mr J. G. Sauveplanne	70
De Europese economische toenadering en de fiscus door Mr W. R. Emmen Riedel	72
Aantekening:	
De Indonesische omzetbelasting door Prof. Mr M. Slamet	74
Internationale notities:	
De Verenigde Staten: de grootste importeur in 1950	75
Schroottekort in West-Duitsland	75
Geld- en kapitaalmarkt	76
Grafieken:	
Prijnsindexcijfers van het gezinsverbruik in Nederland	76
Statistieken:	
Bankstaten	77
Stand van 's Rijks Kas	77
Overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen	78
In- en uitvoer van België	79
In- en uitvoer van Indonesië	79
Maandcijfers van de grote banken in Nederland	79

Dezer dagen

gaan de wateren hoog, de lawines vallen langs de hellingen der bergen. Een vuur is uitgebarsten met een explosie als een atombom (wie zou nog een ander beeld kunnen voorstellen?) De Romeinen uit de nadagen van de Republiek zouden hebben gehuiverd bij zovele tekenen.

Wij, verlicht omtrent de werking der natuurwetten, voelen hierin geen begeleidende aankondigingen: het is slechts secundair nieuws met de aandachtbinding gedurende een seconde. De obsederende binding van de aandacht blijft bij de erupties tussen Staten en de lawines van neerkomende standpunten en meningen omtrent de interpretatie van maatschappelijke verschijnselen.

Het Chinese antwoord op het voorstel van de Verenigde Naties is afwijzend geweest: de Verenigde Staten hebben aan de Verenigde Naties voorstellen gedaan om de kommunistische Chinese Regering tot agressor te verklaren, van Chinese zijde zijn nieuwe voorstellen tot bespreking gedaan; het Amerikaanse antwoord blijft bij onaanvaardbaar; India met inschakeling van alle diplomatieke krachten zoekt en sust. En wie op kantoren, in trams en in treinen zit, voelt de grote schommel van de publieke opinie op en neer gaan.

Wat er ook gebeurt, de gave zekerheid van standpunt omtrent Korea is door een half jaar gebeuren voor velen niet bewaard. Naarmate er meer wordt omgehaald neemt de mogelijkheid om er grote lijnen in te zien af en wellicht ook de vrees om dat te doen toe.

Van grote betekenis lijkt deze politieke onzekerheid tussen doorkappen en verder pogen ook voor de doorwerking op economisch gebied. Talrijk zijn de krachtige uitingen, die men uit allerlei beschouwingen zou kunnen aanhalen, over de noodzaak tot het verzetten van de economische prioriteiten nu internationaal de wet dreigt te worden verzet.

Doch tussen doen en zeggen vele wegen leggen. De wet van de continuïteit beheerst het economisch leven, de wens om breuken te voorkomen in het sociale en economische vlak weegt zwaar. Toch zal men moeten, als men voortgang wenst te maken op de weg die men heeft gekozen.

Voortgang maken wil vooral de President van de Verenigde Staten. De man, die zich had beschikbaar gesteld voor het spijkerbed van economisch stabilisator, is reeds als een te schuchter magiër heengezonden. Spoedige vastlegging van prijzen en lonen schijnt op komst.

Datgene, wat men economisch wil is nog niet medegedeeld door de Regeringen van Groot-Brittannië en Nederland. Wel zijn daar in en buiten het parlement dringende vragen gesteld. Datgene, wat men zal onder vinden wordt wel reeds stuksgewijze duidelijk. Zo zal in Nederland de toewijzing van kolen aan de industrie per 1 Februari met 20 pCt worden verminderd. Zover is de meningvorming wel gevorderd, dat velen zouden verkiezen te weten, waar men economisch aan toe is, hoe dat uitvalle.

GEO. WEHRY & Co. N.V.

AMSTERDAM

Vestigingen: Djakarta (en 26 andere vestigingen in Indonesië), New York, Manchester, Londen, Brussel, Melbourne, Singapore, Penang, Kuala Lumpur, Tokio, Osaka, Bombay, Bangkok, Hongkong.

Agenten: In alle Zuid-Amerikaanse Staten

R. MEES & ZONEN

— ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen,
Amsterdam (alleen Assurantie)

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Aanpassing

van ondernemingspensioen- en
spaarfondsen aan de (komende)
nieuwe wettelijke bepalingen ●

Kantoor: Bellevuestraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850 - 5346

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van Prof. P. Hen-
nipman, Prof. P. B. Kreukniet, Prof. H. W.
Lambers, Th. Ligthart, Prof. J. Tinbergen,
Prof. G. M. Verrijn Stuart, Prof. F. de Vries,
Prof. J. Zijlstra.

Abonnementsprijs f 22.50; fr. p. post f 23.60;
voor studenten f 19.—; franco per post f 20.10

Abonnementen worden aangenomen door de
boekhandel en door de uitgevers

DE ERVEN F. BOHN TE HAARLEM

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij

H. A. M. Roelants

Schiedam

Fa. A. O. Beuth van Wickevoort Crommeln

Corns. v. d. Lindenstraat 22
Amsterdam-Z. - Tel. 25410

Onafh. Verzekeringsadv. LOD. S. BEUTH

deskundige terzake van:
Gezinszorg voor het vrije
beroep, b.v. artsen

Voorzieningen bij verkoop
van praktijk of zaak

Pensioen-voorzieningen
voor staf en personeel

Organisatie Ondernemings-
en Bedrijfs-Pensioenfondsen

Aanpassing aan nieuwe wet
Pensioen- en Spaarfondsen

ADVERTEER

IN DE

E.-S.B.

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

Groothandel

IN DIT NUMMER:

Handel a-politiek
Internationale werkelijkheid
Aardappelprijssperikelen
In- en uitvoerprocedure
Gemeenschappelijke regeling van de koop
in Beneluxverband
Turkse marktberichten
Nieuwe artikelen
Handelscontacten

Met Exportbijlage Het „Netherlands Trade
Bulletin”

Abonnementsprijs f 15.— per jaar

KON. NED. BOEKDRUKKERIJ H. A. M. ROELANTS, SCHIEDAM

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Prof. R. VANDEPUTTE, De financiering van de Belgische nijverheid in 1950.

In 1950 was het, evenals in vorige jaren, voor de Belgische nijverheid moeilijk om door middel van een openbare emissie aan geld te komen. Naast de interne financiering, de belangrijkste bron waaruit de nijverheid voor haar investeringen in 1950 putte, werd een toenemend beroep gedaan op de institutionele beleggers, wier middelen van jaar tot jaar aanzienlijk aangroeiden. Verder kwamen de parastatale banken de leemte aanvullen, die is ontstaan uit de loomheid van de traditionele kapitaalmarkt. Gedurende de laatste maanden van 1950 slaagden de parastatale instellingen er echter niet meer in om hun papier te plaatsen, waardoor zij zich gedwongen zagen hun credietverleningen te vertragen of zelfs te schorsen. Door het niet uitkeren van winsten en de voortdurende hoogconjunctuur houden alle ondernemingen in België, in tegenstelling tot de toestand in de 19e eeuw, merkwaardig stand; gedwongen liquidaties doen zich praktisch niet meer voor. Het Belgische bedrijfsleven heeft een buitengewone stabiliteit gekregen.

Dr J. BUTER, Overheid en bedrijfsleven.

Hoewel het overleg tussen Overheid en bedrijfsleven, dat met het toepassen van de wet op de P.B.O. een nieuwe fase binnentreedt, over het algemeen moet worden toegejuicht, omdat daardoor de doelmatigheid der overheidsmaatregelen kan worden bevorderd, brengt het steeds nauwer contact ook enige bezwaren met zich. Het gevaar doet zich voor, dat de Overheid de maatregelen, die zij met het oog op het landsbelang juist acht, niet kan doorvoeren omdat een deel van het bedrijfsleven zich daartegen verzet. Met name dreigt dus het gevaar, dat het bedrijfsleven een bepaalde machtspositie gaat innemen, waartegen de Overheid niet meer kan oproeien en dit zou voor het Nederlandse volk als geheel ernstige gevolgen kunnen hebben. De verantwoordelijkheid voor het beleid berust tenslotte bij de Regering, die in staat moet zijn om, zelfstandig haar standpunt te bepalen. Het bedrijfsleven moet niet door middel van zijn organisaties op de stoel van de Overheid gaan zitten en dit is, mits de Overheid aan het bedrijfsleven zijn eigen verantwoordelijkheid laat, ook niet nodig.

G. GREIDANUS, De internationale suikermarkt.

De wereldsuikerproductie is de laatste jaren regelmatig gestegen. De technische vooruitzichten voor de productie in de komende jaren blijven gunstig. De totale productie zal naar schatting het komende jaar het peil van 34 mln ton bereiken. Tot op heden is de vraag niet bij het sterk toegenomen aanbod achtergebleven. Volgens F.A.O.-bronnen is er nog een tekort van 1 à 2 mln ton. De verdeling van het suikerverbruik over de wereld vertoont een geheel ander beeld dan voor de oorlog. In een aantal landen, die voorheen zeer veel suiker verbruikten (o.a. Denemarken, Nieuw-Zeeland, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten), is de consumptie thans enigszins gedaald. Daarentegen is zij, hoofdzakelijk in de jongere landen, naar rato veel sterker gestegen. Na een uiteenzetting van de redenen dezer veranderingen schenkt schr. aandacht aan de internationale handel in en prijzen van suiker, waarbij twee kenmerken van de huidige wereldsuikermarkt: de gestegen vraag naar dollarsuiker en de aanwezigheid van bilaterale handelsverdragen, nader worden vermeld.

Mr J. G. SAUVEPLANNE, De gebondenheid der regeringen aan besluiten van de Rijnvaartcommissie.

De Centrale Commissie voor de Rijnvaart is een college van afgevaardigden van een aantal staten, waaraan uiteenlopende bevoegdheden van administratieve, rechterlijke en wetgevende aard zijn opgedragen. De besluiten

dezer Commissie worden genomen met volstrekte meerderheid van stemmen. Verschil van mening bestaat over de vraag, of en in hoeverre de regeringen der betrokken staten aan deze besluiten zijn gebonden. De juiste rechtsbevoegdheid der Commissie is nimmer geheel duidelijk geworden; zowel de opvatting, dat de Rijnvaartcommissie nooit iets anders is geweest dan een diplomatieke conferentie van de Rijnsoeverstaten als de opvatting, dat de Centrale Commissie in wezen een orgaan is met zelfstandige bevoegdheid, vinden steun in haar geschiedenis. De toekomstige status der Rijnvaartcommissie zal moeten worden bepaald in het kader van de Westeuropese samenwerking; deze status zal derhalve mede afhankelijk zijn van het karakter, dat aan de Westeuropese organisatievorm wordt verleend.

Mr W. R. EMMEN RIEDEL, De Europese economische toenadering en de fiscus.

In dit artikel wordt een serie inleidingen besproken over bovenstaand onderwerp, gehouden op het I.F.A.-congres te Monte Carlo in 1950. Naar de mening van de schrijver heeft de I.F.A. hiernede nog geen afgerond werk geleverd, hetgeen ook moeilijk kon, gezien de vraagstelling en het ontbreken van stemmen uit Engeland, Duitsland en Italië. Practisch en wetenschappelijk is echter voorarbeid verricht, die eerbied afdwingt.

— SOMMAIRE —

Prof. R. VANDEPUTTE, Le financement de l'industrie belge pendant 1950.

Pendant l'année 1950 il était, tout comme les années précédentes, difficile d'obtenir des capitaux par des émissions publiques en faveur de l'industrie belge. L'auto-financement constituait la principale source financière. Les organismes parastataux et dépositaires en formaient une autre. Contrairement à la situation connue durant le dix-neuvième siècle le secteur privé s'est considérablement stabilisé.

Dr J. BUTER, L'administration et le secteur privé.

Bien qu'on puisse approuver une collaboration de plus en plus étroite entre l'administration et le secteur privé, le danger persiste que le gouvernement ne parvienne pas à exécuter des mesures, qu'il juge cependant nécessaires pour l'intérêt général du pays, à cause d'une influence exercée par une partie du secteur privé.

G. GREIDANUS, Le marché international du sucre.

La production mondiale du sucre qui accroît régulièrement, est estimée pour l'exercice en cours à 34 millions de tonnes. Jusqu'à présent la demande n'a pas cédé à l'offre accrue. Suivant les sources de la F.A.O. il y a encore un déficit de 1 à 2 millions de tonnes à combler. La répartition de la consommation du sucre montre tout une autre image qu'avant la guerre. L'auteur expose les raisons de ces changements et traite ensuite du commerce international du sucre et des prix.

Mr J. G. SAUVEPLANNE, L'obligation des gouvernements résultant des résolutions de la Commission Centrale du Rhin.

La compétence judiciaire exacte de la Commission Centrale du Rhin n'a jamais été tirée au clair. Le statut futur de la Commission Centrale du Rhin devra être déterminé dans le cadre de la collaboration de l'Europe Occidentale.

Mr W. R. EMMEN RIEDEL, L'intégration économique de l'Europe et le fisc.

Cet article traite de quelques préambules sur le sujet mentionné ci-dessus et prononcés au congrès de l'International Fiscal Association qui a eu lieu à Monte Carlo en 1950.

De financiering van de Belgische nijverheid in 1950

De geschiedenis van de kapitaalmarkt gedurende het verlopen jaar wordt, voor België, in twee zeer verschillende vakken verdeeld. Ze hebben ongeveer dezelfde duur. Vóór de gebeurtenissen in Korea was de kapitaalmarkt eerder ruim, daarna werd ze in een korte spanne tijds zo eng, dat ze praktisch ontoegankelijk mocht genoemd worden. Dit onderscheid geldt echter niet voor de financiering van de industrie. Onze nijverheidsondernemingen kunnen sinds jaren maar moeilijk aan geld geraken vanwege het publiek, door de uitgifte van aandelen en obligatiën. Dit kenmerk, dat de structuur van het bedrijfsleven zo grondig aantast, handhaafde zich al door 1950. Het verkreëg een nog enigszins verscherpte vorm ten overstaan van de vorige jaren, bij zoverre dat sinds verschillende maanden geen enkele industriële onderneming het heeft aangedurfd een openbare emissie te doen. In het begin van het jaar hebben zich nog enige, weliswaar zeer zeldzame, gevallen voorgedaan waar op vers geld beroep werd gemaakt door de uitgifte van een kapitaalsverhoging; sedert Juli echter geen enkel meer. Dit geldt natuurlijk niet voor de koloniale vennootschappen die bij het publiek heel wat gunstiger aangeschreven blijven.

Eens te meer is de autofinanciering in 1950 verreweg de bijzonderste bron voor de betaling van de industriële investeringen geweest. Sedert het einde van de tweede wereldoorlog is dit verschijnsel in België — en ook in menig ander land — gewoon. Zo substantieel was de aanbreng van kapitalen in de ondernemingen sedert 1945, door de belegging van eigen winsten, dat op het gebied der investeringen de achterstand uit de oorlogstijd werd ingelopen en dat zelfs positieve vorderingen door het productie-apparaat werden gemaakt.

Vermoedelijk zijn nochtans gedurende de jongste maanden de aankopen van materiaal door onze industriëlen minder belangrijk geworden. In het begin van 1950 waren inderdaad de winsten van verschillende voorname bedrijfstakken, zoals de staalnijverheid en de constructiewerkuizen, nogal beperkt. De autofinanciering werd aldus minder gemakkelijk. Sedert de Herfst zijn de resultaten veel batiger geworden doch al het beschikbaar geld moest voortaan dienen voor de verbetering van de bedrijfskapitalen: de industrie heeft massale aankopen van grondstoffen gedaan en daar de prijzen op de wereldmarkten merkkelijk gestegen zijn, kon deze grootscheepse aanvulling van de voorraden niet geschieden zonder een zeer bijzondere inspanning ten laste van de financiële middelen van iedere onderneming. De hulp van de banken werd door vele bedrijven ingeroepen. Het bleek echter weldra, dat ook deze financiële instellingen geen voldoening konden geven aan alle credietaanvragen uitgaande van de industrie. De uitvoering van de investeringsprogramma's moest in die omstandigheden noodgedwongen vertraagd worden.

Bij gemis aan kapitaalmarkt voor de betaling van de nijverheidsimmobilisaties, werd er, naast de autofinanciering, meer en meer beroep gemaakt op de bijstand van de institutionele beleggers; voor 1950 zijn er te dien opzichte nog geen cijfers beschikbaar. Uit het merkwaardig jaarverslag van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas over het dienstjaar 1949 — dat zoëven, wel met enige vertraging — verscheen, blijkt het, dat de kapitalen waarover de institutionele beleggers beschikken, van jaar tot jaar op gevoelige wijze aangroeien. In de privé-sector zijn het de grote verzekeringsmaatschappijen die hun wiskundige reserves steeds zien aanzwellen. Het aantal levensverzekeringspolissen stijgt onophoudelijk. Ook de wettelijke ouderdomsverzekering voor bedienden verschaft aan de verzekeringsmaatschappijen aanzienlijke

kapitalen. Natuurlijk is één ruim deel van al deze reserves in staatspapier belegd. Men stelt echter vast dat het procent der andere beleggingen bestendig verhoogt. Onder deze nemen de inschrijvingen op obligatiën van nijverheidsondernemingen een ruime plaats in. De verzekeringsmaatschappijen kopen geen of weinig aandelen. Hun belegging is derhalve niet, volgens de gewone uitdrukking, „risicodragend". Een ander kenmerk van deze verrichting is, dat ze niet op de kapitaalmarkt geschiedt — wij vermeldden reeds dat de industrie niet meer in het openbaar emitteert — maar dat ze in beperkte kring wordt afgesloten tussen een belangrijk industrieel bedrijf enerzijds en enkele institutionele beleggers anderzijds.

In de publieke sector doen zich eveneens voorname beleggers voor. Ze zijn niet talrijk. Het gaat om openbare instellingen, betrokken bij de toepassing van de maatschappelijke verzekeringen zoals deze door de wet geregeld zijn. Nogmaals is het onder de verschillende sociale wetten vooral die betreffende de ouderdomspensioenen, welke kapitalen aanbrengt. De statistieken wijzen uit dat de reserves, ontstaan uit de vigerende bepalingen betreffende arbeidsongevallen en andere onderdelen van het complex der maatschappelijke zekerheid, veel minder belangrijk zijn. Institutionele beleggers uit de publieke sector schrijven in op obligatiën van de industrie, zoals het ook gedaan wordt door die uit de privé-sector. Samen nemen ze eventueel een totale uitgifte op, zonder enige tussenkomst van de openbare kapitaalmarkt. Vooral de Algemene Spaar- en Lijfrentekas heeft aan dergelijke verrichtingen voor niet onaanzienlijke bedragen gedurende de laatste jaren deelgenomen, overigens niet alleen met haar wiskundige reserves maar ook met haar deposito's. In 1950 werd haar hulp aan de nijverheid evenwel minder belangrijk, omdat ze in zeer ruime mate werd aangesproken voor de financiering van de woningbouw.

In België, zoals elders, bestaan zogenaamde parastatale instellingen — staatsbanken, als men het zo wil uitdrukken — waarvan de bedrijvigheid steeds toeneemt. Zij verlenen aan de industrie, aan het ambachtswezen, aan de neringdoeners, aan de landbouwers, credieten waarvan het volume zeer belangrijk is geworden. Bij sommige onder hen vinden namelijk talrijke grote en kleine nijverheids-ondernemingen geldmiddelen op lange termijn voor de dekking van hun investeringen. De actie van deze instellingen, zoals die van de institutionele beleggers, kwam de leemte aanvullen die ontstond uit de loomheid van de traditionele kapitaalmarkt. De parastatale banken hebben in de loop van de laatste jaren zonder al te grote moeite de kapitalen gevonden die ze behoeften voor hun werking. Daar ze emitteren met staatswaarborg ten bate van de inschrijvers, brachten ze hun obligatiën regelmatig aan de man; zowel door het publiek als door de institutionele beleggers werden deze obligatiën opgenomen. Gedurende de laatste maanden van 1950 slaagden de parastatale instellingen er echter niet meer in hun papier te plaatsen. Naar gelang hun kapitalenvoorraad verbruikt was, zagen ze zich opvolgentlijk verplicht hun credietverleningen te vertragen, of zelfs te schorsen.

Het is opvallend dat over de evolutie van de rentevoeten in 1950 voor de financiering van nijverheidsinvesteringen nagenoeg niets kan opgemerkt worden. In het begin van het jaar vertoonde de intrest, gevraagd door institutionele beleggers en officiële banken, een nogal grote stabiliteit met een lichte tendentie in de dalende richting. Sinds de Koreaanse veldslag hebben de institutionele beleggers uit de privé-sector hun eisen hoger gesteld. De parastatale instellingen gaven nog verder hun leningen aan de vroegere

rentevoeten, tot ze geen geld meer hadden. Daar echter noch zij, noch private vennootschappen, noch zelfs de Staat sedert verschillende maanden enige uitgifte van obligatiën konden doen, is het onmogelijk te spreken over de huidige evolutie van de rentevoeten. Er zijn eenvoudig geen rentevoeten geweest (behalve die voor bestaande en reeds genoteerde effecten), omdat iedereen tevergeefs, zelfs met de gunstigste voorwaarden voor de inschrijvers, de kapitaalmarkt met vers papier zou hebben aangesproken.

De ruime autofinanciering, het bestendig gemis aan belangstelling vanwege het publiek voor industriële beurswaarden en de gevoelige inkrimping van de nieuwe uitgiften hebben geleidelijk in de loop van de laatste jaren, een heel ander uitzicht aan onze nijverheid gegeven, minstens aan de voornaamste ondernemingen waarvan de meerderheid der aandelen niet aan een bepaalde familie of aan één enkel persoon toebehoort. In deze grote kapitalistische bedrijven telt de massa van de aandeelhouders niet meer. De winst wordt hun niet uitgekeerd, alleen maar zeer gedeeltelijk. Op zijn beurt weigert het publiek in te schrijven bij gelegenheid van kapitaalverhogingen. Daardoor zijn echter deze bedrijven nog niet gestoord voor hun verdere expansie. De resultaten zijn, alles samen genomen, sinds de bevrijding in 1944 zeer batig geweest en ze hebben — zoals het hierboven werd betoogd — de industriële wederuitrusting mogelijk gemaakt.

Wegens het behoud van de winsten in de ondernemingen en de doorlopende hoogconjunctuur (de depressieperioden waren kort en niet bijzonder streng) houden alle ondernemingen merkwaardig stand. Gedwongen vereffeningen doen zich practisch niet meer voor. Het bedrijfsleven

heeft een buitengewone stabiliteit verkregen. Hoe verschillend is deze toestand van hetgeen zich in de 19e eeuw voordeed. Wanneer men de economische geschiedenis uit die tijd herleest, is men getroffen door de onophoudelijke verschijning van nieuwe bedrijven. Enkele onder hen bleven bestaan en behoren tot de machtigste van het tegenwoordig tijdvak. Doch hoeveel andere zijn sinds lang verdwenen. Thans worden geen nieuwe vennootschappen van enig formaat meer gesticht, op enkele zeer zeldzame uitzonderingen na. Anderzijds, wat eenmaal tot stand is gekomen, behoudt het leven en schijnt geen ondergang te moeten vrezen.

Ook de ententes tussen ondernemingen van een zelfde bedrijfstak, hebben bijgedragen tot de cristallisatie van de industriële structuur van het land. Het weze toegegeven dat de verhoudingen te dien opzichte zeer verschillend zijn van de ene nijverheidssector tot de andere.

Voor de voortbrengst van bepaalde producten bestaat nog een wezenlijke mededinging. Monopolistische posities zijn echter geen uitzondering meer. Ze laten gemakkelijke winsten toe die de autofinanciering in de hand werken. Natuurlijk laat deze cartellisering uitsluitend haar invloed gelden voor de afzet van de productie in het binnenland. Om haar verkoopmogelijkheden in het buitenland te handhaven, heeft de Belgische industrie — die niet kan bloeien zonder export — niet zo zeer met de concurrentie onder Belgische firma's maar wel met talrijke andere moeilijkheden af te rekenen. Ook deze werden evenwel sedert 1945 meestal overwonnen.

Brussel.

Prof. R. VANDEPUTTE.

Overheid en bedrijfsleven

De ontwikkeling van de verhouding tussen de Overheid ener- en het bedrijfsleven anderzijds, is sinds de bevrijding in belangrijke zin gewijzigd. En veelal in gunstige zin. Er is thans een veel nauwer contact tussen de Overheid en het bedrijfsleven dan voor de oorlog in het algemeen genomen het geval was. Dit nauwe contact is in sterke mate in de hand gewerkt door de ontwikkeling van de organisaties. De Stichting van de Arbeid heeft hier bijv. in belangrijke mate aan mede gewerkt. Het staat wel vast, dat door het overleg tussen de Regering en de Stichting van de Arbeid veel moeilijkheden zijn voorkomen. Deze moeilijkheden kon men voorkomen, omdat enerzijds de Regering meer rekening kon houden met de opvattingen van het bedrijfsleven, terwijl anderzijds de vertegenwoordigers van het bedrijfsleven meer direct werden geconfronteerd met de problemen, waarmede de Overheid te maken heeft.

In een stelsel, waarbinnen een belangrijke mate van ordening plaatsvindt, is dit overleg dan ook onontbeerlijk. Nu eens met een groot deel van het bedrijfsleven en dan weer met vertegenwoordigers van afzonderlijke takken van bedrijf. Men kan niet ontkennen, dat ook door de zgn. Woltersomse organisaties, dit overleg belangrijk is bevorderd. Van overheidszijde werd het als een voordeel gezien, dat men voor elke tak van bedrijf één orgaan had, dat namens deze bedrijfstak kon spreken, zodat er bij de Overheid geen twijfel behoefde te bestaan aan de mening van het bedrijfsleven over bepaalde vraagstukken.

Voor het bedrijfsleven bracht dit het belangrijke voordeel met zich, dat niet verschillende organisaties op eenzelfde terrein tegen elkaar konden worden uitgespeeld, indien deze er een verschillende mening over een bepaald vraagstuk op na hielden.

Dit overleg tussen Overheid en bedrijfsleven komt in

een nieuwe fase met het toepassen van de wet op de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. Reeds nu wordt aan de Sociaal-Economische Raad over tal van onderwerpen advies gevraagd door de Overheid, terwijl in een bepaald geval de Sociaal-Economische Raad ook ongevraagd advies heeft gegeven.

Daarnaast zullen in de besturen van de toekomstige productschappen en bedrijfsschappen waarnemers van de Overheid zitting hebben en deelnemen aan de beraadslagingen.

Hoewel in het algemeen dit toenemend overleg tussen Overheid en bedrijfsleven moet worden toegejuicht, omdat daardoor de doelmatigheid van de overheidsregelingen kan worden bevorderd, brengt deze ontwikkeling toch ook enkele bezwaren met zich. Met name doet zich de vraag voor, op welke wijze de positie en het gezag van de Overheid door deze ontwikkeling zal worden beïnvloed.

Terwijl de Overheid aan de ene kant veel beter geïnformeerd is omtrent het te verwachten effect van haar maatregelen bij het bedrijfsleven, doet zich aan de andere zijde het gevaar voor, dat de Overheid maatregelen, die zij met het oog op het landsbelang juist acht, niet kan doorvoeren, omdat een deel van het bedrijfsleven zich daar tegen verzet. Met name dreigt derhalve het gevaar, dat het bedrijfsleven een bepaalde machtspositie gaat innemen, waartegen de Overheid niet meer kan oproeien. Dat zou grote gevaren met zich brengen en voor het Nederlandse volk als geheel ernstige gevolgen kunnen hebben.

De Overheid moet in staat zijn en blijven, desnoods tegen de opvattingen van het bedrijfsleven in, een maatregel door te voeren, welke zij om bepaalde redenen noodzakelijk acht.

In dit verband willen wij enkele willekeurige voorbeelden noemen, welke ongetwijfeld met vele andere

kunnen worden aangevuld, terwijl zich in de toekomst ongetwijfeld herhaaldelijk analoge gevallen zullen voordoen.

Een recent voorbeeld hiervan vormen de discussies, welke zijn gevoerd over het vaststellen van een gegarandeerde melkprijs voor de boer, waar het ging over de vraag, of deze op 17½ of 18 cent per liter moest worden vastgesteld. Wij zullen en kunnen over dit bedrag zelf geen oordeel uitspreken. Daar gaat het ons hier ook niet om, maar waar het ons wel om gaat, is het volgende. Na overleg tussen de Regering en de Stichting voor de Landbouw, heeft de Regering gemeend een prijs te moeten vaststellen, welke ¼ cent per liter lager lag dan de prijs, welke door de landbouw werd verlangd.

Wat ons nu bij deze kwestie heeft gefraspeerd is, dat uit de landbouw hier en daar het dreigement is geuit, dat men zich tegen deze beslissing zou verzetten met middelen, die ten doel hadden de Regering te dwingen toch aan de wensen van de landbouw te voldoen. Zover is het gelukkig niet gekomen, omdat de Stichting voor de Landbouw en de daarbij aangesloten organisaties hier niet achter stonden.

Een ander voorbeeld is dat van de onderhandelingen over de derde loonronde. Men weet, dat de Regering tegen het advies van de Stichting van de Arbeid in, de beslissing nam, dat de loonsverhoging van 5 pCt slechts zou gelden tot een maximum van f 180 per jaar. Het verzet, dat hiertegen rees, heeft de Regering genoopt, op deze beslissing terug te komen. Onafhankelijk van de vraag of de aanvankelijke beslissing van de Regering juist is geweest, zou ook hierdoor de indruk kunnen worden gewekt, dat de Regering niet sterk genoeg was om weerstand te bieden aan de wensen van het georganiseerde bedrijfsleven.

Deze beide voorbeelden — waarbij wij geen oordeel uitspreken over de materiële betekenis van de genomen beslissingen — doen de vraag rijzen, hoe nu de positie van de Regering is tegenover die van het georganiseerde bedrijfsleven.

Alvorens hierop verder in te gaan, willen wij nog op een ander aspect wijzen, dat voor de verhouding tussen de Overheid en het bedrijfsleven evenzeer van betekenis is. Dit aspect houdt nl. verband met de positie van het parlement in dergelijke gevallen. Wat ons is opgevallen is, dat bijv. bij de behandeling van de begroting van Landbouw in de Tweede Kamer, vrijwel uitsluitend vertegenwoordigers van de landbouw aan het woord waren, behalve bij die politieke partijen, die door hun gering aantal vertegenwoordigers of krachtens hun aard niet over specifieke landbouwvertegenwoordigers beschikken. Nu ligt dit misschien voor de hand, omdat deze specifieke landbouwvertegenwoordigers de meest

deskundige mensen zijn, over welke de Kamer beschikt, als het over landbouwzaken gaat. Men moet hierbij echter twee dingen bedenken.

In de eerste plaats, dat het bij het landbouwbeleid niet alleen gaat over de landbouw als zodanig, doch evenzeer over de daarmee direct samenhangende belangen van handel en industrie, die mede — anders dan in andere landen het geval is — direct afhankelijk zijn van de bemoeiingen van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Bovendien dient te worden bedacht, dat de belangen van de gehele bevolking mede in belangrijke mate afhangen van dit beleid.

Is nu de deskundigheid van de betrokken kamerleden een voordeel, daartegenover staat, dat men wel sterk de indruk krijgt, dat de betrokken parlementariërs niet in de eerste plaats optreden als *volksvertegenwoordigers*, maar als vertegenwoordigers van *landbouworganisaties*. Dit had tot gevolg, dat de discussies tussen de vertegenwoordigers van de landbouw en de Minister over de melkprijs bijv. in de Kamer nog eens in het openbaar werden voortgezet. Ook in andere gevallen doet zich — hoewel in mindere mate — het verschijnsel voor, dat het parlement zijn belangrijke functie devalueert door zich door middel van bepaalde kamerleden op te werpen als vertegenwoordiger van bepaalde groepsbelangen. Gaat het parlement zich steeds meer in deze richting bewegen — en vele symptomen wijzen daarop — dan moet daartegen ernstig worden gewaarschuwd.

Wij wijzen op deze symptomen, omdat met de doorwerking van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie het vraagstuk van de verhouding tussen Overheid en bedrijfsleven aan belangrijkheid wint. Wij krijgen daarbij immers een systematisch overleg tussen Overheid en bedrijfsleven, zowel van het gehele bedrijfsleven via de Sociaal-Economische Raad, als van afzonderlijke bedrijfstakken via de product- en bedrijfschappen.

Dit alles kan van grote betekenis zijn. Maar men moet daarbij wel bedenken, dat de *verantwoordelijkheid voor het beleid tenslotte berust bij de Regering* en dat daarom de Regering in staat moet zijn — na overleg en na adviezen te hebben ingewonnen — *zelfstandig* haar standpunt te bepalen. Aan het Parlement daarbij de taak om als *volksvertegenwoordiging* — en niet als vertegenwoordiging van *belangengroepen* — de Regering te controleren en te corrigeren.

Het bedrijfsleven tenslotte kan en moet niet door middel van zijn organisaties op de stoel van de Overheid gaan zitten. Dit is ook niet nodig, mits de Overheid zorg draagt, dat zij aan het bedrijfsleven zijn eigen verantwoordelijkheid laat.

*s-Gravenhage.

Dr J. BUTER.

De internationale suikermarkt

Het aanbod.

Men zal zich herinneren, dat suiker vooraan in de rij der producten stond, waarvan de Internationale Noodvoedselcommissie van de F.A.O. het allocatiesysteem ophief (1 Januari 1948). Sindsdien is de wereldsuikerproductie regelmatig gestegen. Tabel I brengt een ander in beeld en maakt tevens een vergelijking mogelijk met de productie in de vooroorlogse jaren (zie blz. 67).

De technische vooruitzichten voor de productie in de komende jaren blijven gunstig. De oppervlakte bebouwd met suikerbieten en suikerriet is toegenomen en voortdurend teelt men nieuwe en een hogere opbrengst gevende variëteiten.

In de Verenigde Staten heeft de hogere winstgevendheid van de suikerbietenproductie vergeleken met die van andere gewassen een grote uitbreiding van het bebouwde areaal veroorzaakt. In 1950 bereikt de totale Amerikaanse productie waarschijnlijk de 1,6 mln ton, het maximumquotum vastgesteld bij de Amerikaanse Suikerwet van 1948¹⁾. Dit geschiedt dan voor het eerst sinds 1947/48. Het is daarom niet vreemd, dat er reeds actie wordt gevoerd in de Verenigde Staten, zowel voor het vasteland als voor Porto Rico, om de maximumgrens, bij de Suikerwet

¹⁾ Krachtens de „Sugar Act of 1948” wordt in de Verenigde Staten jaarlijks de vermoedelijke consumptie van suiker vastgesteld. De geraamde hoeveelheid wordt vervolgens verdeeld over binnenlandse productie (eigen land en onderhorige gebiedsdelen) en import.

National PACKAGING EXHIBITION

Including

MOBILE DRUM FACTORY SECTION

(Organised by Provincial Exhibitions Ltd., in association with F. W. Bridges & Sons Ltd.)

NATIONAL AND EMPIRE HALLS OLYMPIA

LONDON

TUESDAY, JANUARY 30th, to FRIDAY, FEBRUARY 9th, 1951

Daily 10.30 a.m. to 7.30 p.m.

International Importance of Packaging.

A cordial invitation to visit this Exhibition is extended to everybody interested in packaging. Efficient and attractive packaging has become an **essential** factor in the home and export markets. Over 150 of the leading firms in the Packaging Industry are displaying up-to-date machinery, economic production methods, modern printing and high-grade materials for every sphere of Packaging.

- Reduced admission for parties of 12 or more can be arranged by application to F. W. BRIDGES & SONS LTD., GRAND BUILDINGS, TRAFALGAR SQUARE, W.C.2

IN COLLABORATION WITH THE

INSTITUTE OF PACKAGING

van 1948 voor de productie gesteld, te verhogen.

TABEL I.

Wereldsuikerproductie.
(× 1.000 ton ruwe suiker)

Werelddeel	1934-1938 (gemidd.)	1948/49	1949/50	1950/51 (voorlopig)
Afrika	1.174	1.479	1.514	1.562
Azië	7.445	6.090	6.057	6.519
Europa (excl. Rusland).	6.536	6.741	6.770	8.110
Noord- en Midden- Amerika	6.978	10.125	10.870	11.657
Zuid-Amerika	2.208	3.209	3.187	3.329
Oceanië	1.777	1.965	1.974	2.010
Wereldproductie (excl. Rusland).	26.118	29.609	30.372	33.187
Sovjet-Rusland ..	2.300 ¹⁾	1.980 ¹⁾	2.100 ¹⁾	2.150
Totale wereld- productie	28.418	31.589	32.472	35.337

¹⁾ Officieuze schatting.

Bron: F.A.O. Commodity reports: Sugar (22 November 1950).

Het Verenigd Koninkrijk sloot in September 1948 „long-term contracts” af met Australië, West-Indië, Zuid- en Oost-Afrika ter voorziening in de suikerbehoefte niet alleen van het eigen land, maar ook van Canada, Nieuw-Zeeland, Ceylon en andere tot het Britse Rijk behorende suikerimportlanden. Tijdens een conferentie van 21 November 1949 - 16 Januari 1950 te Londen gehouden bood het Britse Ministry of Food een nieuwe garantie op lange termijn aan Australië, Zuid-Afrika, de Westindische eilanden en andere koloniale suikerexportlanden aan. Het Verenigd Koninkrijk bleek bereid om na afloop van de lopende „long-term contracts” (31 December 1952) voor vijf jaar een nieuwe garantie-

overeenkomst aan te gaan. Zelf wilde het dan de afname van 1.550.000 ton tegen lonende prijzen garanderen, daarnaast nog de markt open latende ter voorziening van de overige importlanden van het Britse Gemeenebest. Australië en Zuid-Afrika accepteerden dit aanbod vrijwel direct; de koloniale exportlanden vroegen enige bedenktijd. Met name West-Indië bleek niet bereid het voor hem vastgestelde quotum te aanvaarden; het heeft nog ongeveer een half jaar geduurd voordat met dit land overeenstemming werd bereikt. In het najaar van 1950 verklaarde Nieuw-Zeeland zich bereid om van 1953 t/m 1957 jaarlijks een hoeveelheid suiker van 75.000 ton via het Ministry of Food binnen het kader van deze overeenkomst aan te kopen. Australië, Zuid-Afrika, West-Indië en de overige koloniale exportlanden (t.w. Mauritius, de Fidzji-eilanden, Oost-Afrika en Brits Honduras) hebben thans gedurende de jaren 1953 t/m 1957 een potentiële afzetmarkt van ca 2,4 mln ton in het vooruitzicht, waarvan de afname van ongeveer $\frac{2}{3}$ gedeelte tegen een lonende prijs is gegarandeerd. Waar de feitelijke export van deze exportlanden de laatste jaren ca 1,7 mln ton bedroeg, houdt deze overeenkomst dus een sterke stimulans tot opvoering van de suikerproductie in.

Ook veel staten van het Europese vasteland hebben hun suikerbietenareal een uitbreiding zien ondergaan. In sommige streken — met name in België, Duitsland, Oostenrijk en enkele Oosteuropese landen — is de uitbreiding zelfs aanzienlijk.

Een aantal invoerlanden, dat tot dusver was aangewezen op het aanbod op de wereldmarkt, tracht de eigen suikerproductie op te voeren om zodoende een meer of minder hoog percentage van de binnenlandse consumptie uit het eigen land te kunnen dekken. Nederland is hiervan een eerste voorbeeld; ter illustratie zij vermeld, dat onze

productie in 1949 387.000 ton ruwe suiker bedroeg tegen een consumptie van 356.000 ton. Frankrijk, dat het laatste oogstjaar (1949/50) nog tot de importlanden behoorde, zal dit jaar waarschijnlijk een exportland zijn. West-Duitsland beoogt zijn productie van 1949/50 binnen enkele jaren te verdubbelen en in Zwitserland agiteert men nog steeds voor de bouw van een tweede suikerfabriek. Ook in Canada en in de landen van het Nabije en van het Verre Oosten worden nieuwe fabrieken gebouwd.

In de exportlanden zien we een overeenkomstig beeld. Op Cuba schijnen meer nieuwe suikerrietvariëteiten te worden aangeplant dan algemeen wordt erkend. Indien we normale weersomstandigheden veronderstellen, ziet het er naar uit, dat Cuba in 1950/51 meer zal produceren dan het jaar tevoren. Cuba is, zoals bekend, het belangrijkste suiker-producerende land ter wereld. Zijn productie verliep sinds het begin van de oorlog op de volgende wijze

	(x 1.000 ton ruwe suiker)		(x 1.000 ton ruwe suiker)
1940/41	2.472	1945/46	4.061
1941/42	3.451	1946/47	5.848
1942/43	2.926	1947/48	6.057
1943/44	4.301	1948/49	5.228
1944/45	3.560	1949/50	5.558

De voorbije oorlog heeft grote verschuivingen in de wereldsuikerproductie teweeggebracht. De belangrijkste areaalverliezende landen waren in de eerste plaats Java — waarvan de productie zich nog slechts in een zeer langzaam tempo herstelt — en daarnaast Taiwan (Formosa) en de Philippijnen. Cuba heeft hiervan geprofiteerd en zag zijn met suikerriet beplante areaal sterk stijgen.

Tenslotte heeft de Regering van de Dominicaanse Republiek een groot expansieprogramma ingezet (opvoering van de productie van 400.000 ton tot 700.000 ton), terwijl Haïti, Brazilië, Tsjechoslowakije, Polen, Mexico, enz. hun productie eveneens hopen te vergroten.

Alle gegevens uit het voorgaande in overweging nemende wordt er dan ook geschat, dat de totale wereldproductie het komende jaar het peil van 34 mln ton ²⁾ zal bereiken (schatting van Messrs. C. Czarnikow Ltd., zie „The Economist”, 11 November 1950; de F.A.O. komt zelfs nog tot een hoger cijfer, vgl. tabel I).

De vraag.

Tot op heden is de vraag niet bij het sterk toegenomen aanbod achtergebleven. Volgens F.A.O.-bronnen is er over de gehele wereld gezien naar schatting nog een tekort van 1 à 2 mln ton suiker ³⁾. Zelfs is in enkele landen de rantsoenering nog niet afgeschaft (ofwel opnieuw ingesteld). Door het Verenigd Koninkrijk alleen reeds — de consumptie van suiker is in dit land nog steeds gerantsoeneerd — zou minstens 500.000 ton meer kunnen worden verbruikt dan in de laatste jaren geschiedde.

Bezie men de verdeling van het suikerverbruik over de wereld, dan krijgt men een geheel ander beeld onder ogen dan dat van voor de oorlog. In een aantal landen, waar de consumptie van suiker voorheen zeer hoog was, o.a. in Denemarken, Nieuw-Zeeland, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten, alsmede in enkele andere landen (Duitsland, Frankrijk, enz.), is het verbruik thans enigszins gedaald. Daarentegen is het, hoofdzakelijk in de jongere landen, naar rato veel sterker gestegen.

Gaan we wat nader in op de redenen van het lagere suikerverbruik in eerstgenoemde landen, dan komen we tot de volgende opsomming:

²⁾ Voor de verdeling van dit totaal over de onderscheidene productielanden zie: Records & Statistics, Supplement to the Economist, 2 December 1950, blz. 307.

³⁾ Zie „World outlook and state of food and agriculture 1950” (Washington, D.C., U.S.A., October 1950). Het mag worden verondersteld, dat de F.A.O. zich bij haar oordeel over de behoefte aan suiker laat leiden door de doelstelling: voldoende voedsel voor iedereen („freedom from want”). Belangrijker voor de omvang van de internationale suikerhandel is evenwel de grootte van de vraag, die door de koopkracht der importlanden wordt bepaald.

a. Daling van het nationale inkomen in door de oorlog geteisterde landen.

In deze landen — Duitsland is een sprekend voorbeeld — zijn de kosten van het voedselpakket sterk gestegen en is de levensstandaard dienovereenkomstig gedaald. Suiker valt onder de categorie der meer luxe voedingsmiddelen en daardoor is het gebruik er van in genoemde landen afgenomen. Het is niet waarschijnlijk, dat het op korte termijn weer tot het vooroorlogse peil zal terugkeren.

b. Valutamoeilijkheden.

Het is speciaal het Verenigd Koninkrijk, dat zijn aankopen van suiker om deze reden limiteert; dit geschiedt vooral ter besparing van dollars. Landen als Palestina, Noorwegen en India zitten met dezelfde moeilijkheid. Er zijn zelfs productie-exportlanden, te weten Denemarken, Tsjechoslowakije en Polen, die hun consumptie beperken ter wille van de positie van hun betalingsbalans. Denemarkens productie bijv. is sterk toegenomen vergeleken bij voor de oorlog, doch het verbruik per hoofd van de bevolking ligt nog 30 pCt lager.

c. Verschuiving in de consumptie.

In de Verenigde Staten, Canada en Australië is het verbruik van suiker niet teruggekeerd op het hoge vooroorlogse peil. Wel zien we in deze landen, dat ten gevolge van de hogere levensstandaard het verbruik van duurdere voedingsmiddelen is toegenomen. In deze gevallen is het niet aanstonds duidelijk, waar de verandering aan is toe te schrijven. Mogelijk komt zij voor een deel op rekening van veranderde consumptiegewoonten ten gevolge van de restricties in het verbruik tijdens de oorlog, mogelijk ook moeten we het zien als een gevolg van het stijgende verbruik van duurdere levensmiddelen. In genoemde landen is het nationale inkomen zowel in totaal als per hoofd van de bevolking nl. gestegen. In dit opzicht is het merkwaardig, dat de ervaring leert, dat het verbruik van suiker niet meer is te beïnvloeden, ook niet bij een stijgend nationaal inkomen, zodra het een peil heeft bereikt van 40 à 50 kg per hoofd van de bevolking per jaar ⁴⁾.

d. Politieke en economische verschuivingen.

Het verbruik is eveneens afgenomen in China, Roemenië, Bulgarije, Yoego-Slavië, Indo-China en Indonesië, alsmede in Sovjet-Rusland en de Baltische Staten. Verstoringen van politieke, sociale en economische aard hebben over het algemeen in deze landen het gevolg gehad, dat de productie van suiker is gedaald. De respectieve regeringen achten het huidige consumptiepeil voldoende en blijken niet van zins om schaarse buitenlandse valuta's aan te wenden teneinde (meer) suiker te kunnen importeren.

e. Bevolkingsvermeerdering.

Deze reden is zeer duidelijk aanwezig bij Indië, waar het mindere verbruik per hoofd van de bevolking niet is gecompenseerd door een hogere productie of invoer.

Het doet enigszins paradoxaal aan om na de bovenstaande uiteenzetting te constateren, dat de wereldconsumptie van suiker zich in sterk stijgende lijn beweegt. Toch is dit volgens de jongste gegevens van de F.A.O. het geval (Sugar bulletin, 22 November 1950). Het zijn hoofdzakelijk de jonge landen, die hiertoe bijdragen. In een aantal landen zien we een belangrijke stijging in het algemeen, in andere landen constateren we een verhoogde vraag naar beter geraffineerde suiker. Zoals we hierboven zagen, is het verbruik van suiker in het

⁴⁾ Vóór de oorlog bedroeg het verbruik in Denemarken, Nieuw-Zeeland, Verenigd Koninkrijk, Australië, Verenigde Staten, Canada en Zweden meer dan 45 kg per hoofd per jaar. In 1948/49 was Zweden de grootste suikerverbruiker ter wereld met een verbruik van 44 kg per hoofd per jaar (recentere cijfers zijn niet bekend).

algemeen moeilijk meer op te voeren, wanneer het eenmaal een hoog peil heeft bereikt. De ervaring van deze nieuwe consumptielanden leidt tot een overeenkomstige conclusie in tegengestelde zin. Het blijkt nl., dat een stijging van het reële nationale inkomen in landen, waar het verbruik per hoofd van de bevolking laag is, gepaard gaat met een toeneming van het suikerverbruik.

De consumptie is in bijna alle landen van Zuid-Amerika en Afrika, alsmede in enkele Aziatische landen, waar de vraag naar suiker vóór de oorlog zeer gering was, gestegen. In enkele landen, speciaal in Afrika, hebben nieuwe groepen van de bevolking, die voorheen geen suiker gebruikten, zich thans in de rij der consumenten geschaard. Een mooi voorbeeld hiervan levert Mozambique, waar het vooroorlogse verbruik van 1,3 kg per hoofd per jaar in 1949 was opgelopen tot 4,1 kg. Vóór de oorlog gebruikte de inheemse bevolking practisch geen suiker. De consumptie was in die tijd beperkt tot de Europese en Aziatische bewoners van het land. Na de oorlog evenwel zijn de inboorlingen ook suiker gaan gebruiken, o.a. voor de clandestiene bereiding van alcoholische dranken. Van één district is het bekend, dat de consumptie per maand is toegenomen van 700 tot ca 10.000 kg!

Zoals we reeds zeiden is er één duidelijk verband tussen de stijging van het suikerverbruik en de stijging van de koopkracht der consumenten (zolang het verzadigingspunt nog niet is bereikt). In enkele streken hebben de hogere opbrengsten van de export van industriële grondstoffen en van voedingsmiddelen, zowel de landbouwers als de landarbeiders in staat gesteld hun voedingsniveau op te voeren en meer levensmiddelen van de handel af te nemen. Niet minder belangrijk is waarschijnlijk de instandhouding van volledige en stabiele werkgelegenheid, hetgeen een gevolg is van de hoge na-oorlogse vraag naar alle soorten industriële grondstoffen en voedingsmiddelen.

Tenslotte gaat de stijging van het suikerverbruik hand in hand met de voortgaande industrialisatie en urbanisatie. Onder deze omstandigheden gaat de consumptie van industrieel verwerkte levensmiddelen en dranken in het algemeen omhoog. Zeer belangrijk is in dit opzicht de snelle vergroting van het verbruik van gestandaardiseerde, industrieel bereide, niet-alcoholische dranken. Er zijn aanwijzingen, dat deze door grote industrieën geproduceerde dranken niet alleen de plaatselijk geproduceerde dranken hebben vervangen, doch tevens de totale consumptie hebben opgevoerd, speciaal in de steden en de industriegebieden. Hetzelfde verschijnsel kan men bij waarnemen bij de consumptie van chocolade-artikelen, blikproducten en andere industrieel verwerkte levensmiddelen.

Internationale handel en prijzen.

Het beeld, dat de internationale suikermarkt in de eerste helft van 1950 vertoonde, werd door de gebeurtenissen in Korea op ingrijpende wijze veranderd. Terwijl statistische deskundigen van de Internationale Suikerraad half Juni nog een surplus van 1.141.000 ton voor eind 1950 voorspelden, was het aanbod eind Juli reeds zeer krap geworden en liepen de prijzen voor loco-transacties op tot de hoogste top, die tijdens de hausse na de eerste wereldoorlog werd bereikt. Cuba en de Dominicaanse Republiek hebben zelfs al behoorlijke hoeveelheden van oogst 1951 verkocht.

Nochtans mogen we de invloed van het Korea-conflict, ofschoon het op zichzelf natuurlijk belangrijk is, niet al te hoog aanslaan. Het is, naar we hopen, slechts een eenmalige gebeurtenis en wanneer de wereld in de komende jaren niet opnieuw door dergelijke internationaal-politieke verstoringen wordt opgeschrikt, zal de internationale suikermarkt weer spoedig een beeld overeenkomstig aan dat van het eerste halfjaar van 1950 vertonen.

We nemen aan, dat het de lezers bekend is, dat in 1937 door een aantal landen, dat 95 pCt van de internationale handel in suiker vertegenwoordigde, een Internationale Suikerconventie werd gesloten. Deze overeenkomst werd voor een periode van 5 jaar aangegaan. In 1942 werd de naleving van de commerciële bepalingen ten gevolge van de heersende oorlogstoestand opgeschort; alleen de bij de overeenkomst opgerichte Internationale Suikerraad bleef bestaan. Genoemde Raad is sinds het einde van de oorlog reeds verscheidene malen bijeenkomsten ten einde een hernieuwde internationale regeling onder ogen te zien. Van de zijde van Cuba werd reeds een concept-overeenkomst ter behandeling aan de Suikerraad voorgelegd. Het is evenwel uit meer voorbeelden uit het verleden bekend, met hoeveel moeilijkheden het tot stand komen van dergelijke internationale afspraken gepaard gaat. In het algemeen kan ook worden geconstateerd, dat de bodem om tot overeenstemming te geraken, pas vruchtbaar is, wanneer er een dreigend overschot boven de wereldmarkt hangt. In het handvest van de I.T.O. (hoofdstuk VI, art. 62) wordt dit zelfs als één der voorwaarden voor het sluiten van een internationale goederenovereenkomst voorgeschreven. Het Korea-incident heeft dan ook de behoefte aan een internationale regeling — waaraan de Suikerraad gestadig blijft doorwerken — weer voor enige tijd verzwakt.

Twee kenmerken van de huidige wereldsuikermarkt verdienen hier nadere vermelding. Het zijn de gestegen vraag naar dollarsuiker en de aanwezigheid van bilaterale handelsverdragen.

Het eerste verschijnsel is opvallend en uiteraard toe te schrijven aan de middelen, die de Verenigde Staten te baat hebben genomen om de niet-dollarlanden van hun valuta te voorzien. Het Europese Herstelprogramma neemt hierbij de belangrijkste plaats in. Het gevolg hiervan is geweest, dat de vraag naar dollarsuiker na de oorlog die naar niet-dollarsuiker heeft overtroffen, terwijl zij vóór de oorlog het hoogstens tot 50 pCt kon halen!

TABEL II.

Slotnoteringen op de beurs te New York voor het suikercontract No 4.

(termijnmarkt, prijzen \$ cent per lb.)

Datum	Juli 1949	Sept. 1949	Mrt 1950	Juli 1950	Jan. 1951	Mei 1951	Sept. 1951	Loco notering
12 Nov. 1948	3,99	3,99	3,40	—	—	—	—	4,30
10 Dec. 1948	4,04	4,01	3,46	—	—	—	—	4,05
14 Jan. 1949	4,04	4,03	3,60	—	—	—	—	4,00
11 Febr. 1949	3,93	3,89	3,36	—	—	—	—	3,90
11 Mrt 1949	4,23	4,10	3,42	—	—	—	—	4,20
14 Apr. 1949	4,07	3,99	3,39	—	—	—	—	4,10
13 Mei 1949	4,06	4,02	3,62	—	—	—	—	4,00
24 Juni 1949	—	4,14	3,87	3,86	—	—	—	4,10
22 Juli 1949	—	4,17	3,92	3,91	—	—	—	4,20
12 Aug. 1949	—	4,18	3,92	3,92	—	—	—	4,18
23 Sept. 1949	—	—	4,12	4,11	—	—	—	4,20
14 Oct. 1949	—	—	4,16	4,16	—	—	—	4,35
10 t/m 16 Nov. '49	—	—	4,15	4,16	4,19	—	—	4,35
12 Jan. 1950	—	—	4,60	4,56	4,48	—	—	4,60
10 Febr. 1950	—	—	4,45	4,45	4,39	—	—	4,50
14 Mrt 1950	—	—	—	4,46	4,29	—	—	4,40
13 Apr. 1950	—	—	—	4,40	4,20	—	—	4,40
11 Mei 1950	—	—	—	4,16	3,91	—	—	4,15
12 Juni 1950	—	—	—	4,16	3,95	—	—	4,16
13 Juli 1950	—	—	—	—	4,54	—	—	4,55
11 Aug. 1950	—	—	—	—	5,55	5,43	—	5,80
11 Sept. 1950	—	—	—	—	5,50	5,14	—	5,80
11 Oct. 1950	—	—	—	—	5,17	4,48	4,48	5,85

Het tweede kenmerk is minstens even opvallend en ons inziens meer alarmerend. Op de internationale suikermarkt zijn de bilaterale „long-term contracts” geenszins tot het Verenigd Koninkrijk alleen beperkt. Bij landen als Noorwegen, Denemarken, Duitsland, Tsjechoslowakije, Oostenrijk en Zwitserland spelen zij eveneens een belangrijke rol. Zowel deze bilaterale overeenkomsten als het speciale „long-term agreement”, dat het Verenigd Koninkrijk binnen het kader van de Commonwealth en zijn

overzeese gebiedsdelen afslot (met als mogelijk gevolg sterke opvoering van de suikerproductie dezer landen; zie voorgaande), kunnen de Internationale Suikerraad mettertijd nog heel wat hoofdbrekens bezorgen!

Ten gevolge van deze bilaterale onderhandelingen krijgt de prijsvorming op de internationale markt voor suiker ook een geheel ander karakter. In feite kunnen we dan ook niet meer spreken van een wereldmarktprijs voor suiker. Wat we zien, zijn enerzijds contractueel overeengekomen prijzen tussen bepaalde groepen van landen, en anderzijds een prijsvorming tussen staten, die niet contractueel aan elkaar zijn verbonden, en welke prijsvorming dus nog wel het karakter van een vrije prijsvorming draagt. Onder de eerste categorie van landen vallen dan weer in de eerste plaats de grote staten met hun overzeese gebiedsdelen of met de economisch aan hen verbonden

landen: het zijn het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Frankrijk en Portugal (tot de groep van de Verenigde Staten behoren behalve Porto Rico en de Hawaii-eilanden gelijk bekend Cuba en de Philippijnen).

We hebben uiteraard nog het meest interesse in het vrije deel van de wereldmarkt en hebben daarom (op blz. 69) een prijzenoverzicht gegeven van de beurs van New York; deze nl. kan als het centrum van de vrije prijsvorming voor suiker op de wereldmarkt worden beschouwd. Naar aanleiding van hetgeen we hierboven schreven wijzen we er op, dat men de betekenis van de prijsvorming op de New Yorkse beurs toch weer niet te gering moet aanslaan, te meer daar deze prijsvorming indirect ook weer invloed uitoefent op de prijzen, die worden overeengekomen in de bilaterale handelsverdragen.

's-Gravenhage.

G. GREIDANUS.

De gebondenheid der regeringen aan besluiten van de Rijnvaartcommissie

De Centrale Commissie voor de Rijnvaart is een college van afgevaardigden van een aantal staten, waaraan uiteenlopende bevoegdheden van administratieve, rechterlijke en wetgevende aard zijn opgedragen. De besluiten dezer commissie worden genomen met volstreekte meerderheid van stemmen. Verschil van mening bestaat over de vraag, of en in hoeverre de regeringen der betrokken staten aan deze besluiten zijn gebonden¹⁾.

Nog onlangs werden in de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht, welke haar laatste jaarvergadering aan de behandeling van het Rijnvaartregiem wijdde, door de beide prae-adviseurs op dit punt tegengestelde meningen verkondigd. Enerzijds was Mr Schaepman de mening toegedaan, dat besluiten der Commissie bindend zijn voor de regeringen, wier Rijnvaartcommissaris heeft voorgestemd; de wilsverklaring van de commissaris moet volgens hem geacht worden met de wilsverklaring van zijn regering samen te vallen, ook al zou zulks, hetgeen praktisch nooit voorkomt, in feite niet het geval zijn. Anderzijds stelde Mr Beerman zich op het standpunt, dat elke staat ook na het besluit der Commissie nog vrij is om dit al dan niet uit te voeren, onverschillig hoe haar eigen commissaris heeft gestemd²⁾.

Ten bewijze van zijn stelling doet Mr Schaepman een beroep op art. 94 van de Akte van Mentz van 1831, welke de voorloopster is van de Rijnvaartakte van 1868. In dit artikel worden de besluiten van de Centrale Commissie bindend verklaard voor de oeverstaten, als zij er door hun commissaris hun toestemming aan hebben gegeven.

Op het eerste gezicht schijnt het twijfelachtig, of dit artikel inderdaad beoogt, een dergelijk gezag aan de besluiten van de Rijnvaartcommissie toe te kennen. Het tweede lid van genoemd artikel, hetwelk de Commissie niet toestaat in haar naam wetten of nieuwe algemene verordeningen uit te vaardigen, of een oeverstaat verplichtingen op te leggen, welke deze ontkent op zich te hebben genomen, wijst veeleer op een beperking van het gezag der Rijnvaartcommissie³⁾.

Intussen is het interessant de geschiedenis van genoemd artikel na te gaan. Het eerste lid er van is letterlijk overgenomen uit Annex XVI B der Wener slotakte van 1815, waarin het als art. 17 voorkwam. Het tweede lid

is nieuw, doch er blijkt nergens, dat dit een wijziging van de strekking van het eerste lid beoogde. Terecht concludeert Struycken dan ook, dat in de geschiedenis van de totstandkoming van art. 17 van Annex XVI B der Wener slotakte de strekking van art. 94 der Akte van Mentz moet worden opgespoord⁴⁾.

Wat was nu het systeem der Wener slotakte? Hierover blijkt uit de protocollen van de beraadslagingen der Weense Rivierencommissie het volgende.

Over het karakter der in te stellen Rijnvaartcommissie bestond in Wenen meningsverschil. Sommigen wensten een supra-nationaal gezagsorgaan, anderen wilden slechts een consultatieve raad van regeringsvertegenwoordigers. Tot de eersten behoorde de Pruisische gedelegeerde Baron von Humboldt. Deze legde de Rivierencommissie een plan voor tot instelling van een Centrale Commissie van drie leden, tot wier benoeming iedere oeverstaat zou bijdragen naar rato van zijn bezittingen op de Rijn oevers. De oeverstaten zouden zich bij voorbaat moeten verplichten de besluiten dezer Commissie uit te voeren; alleen in bijzondere gevallen zou hierover arbitrage mogelijk zijn.

De Weense Rivierencommissie ging echter niet in op dit verstrekkende plan, doch besloot, dat de Centrale Rijnvaartcommissie „dans son rapport avec les états riverains, n'aura qu'un caractère consultatif". Zij diende zich er toe te beperken haar besluiten aan de betrokken plaatselijke autoriteiten mede te delen, die voor de uitvoering zouden moeten zorg dragen, tenzij daartegen overwegende bezwaren mochten rijzen, in welk geval de betrokken Regering de aangelegenheid nader met de Rijnvaartcommissie zou opnemen. Het beginsel der goedkeuring achteraf schijnt hieruit in alle duidelijkheid naar voren te komen.

Intussen liggen de kaarten niet zo eenvoudig, want von Humboldt, aan wie verzocht werd een nieuwe redactie voor een vroerlopig Rijnvaartreglement op te stellen, trachtte van zijn oorspronkelijk plan te redden wat er van te redden viel. De nieuwe redactie van art. 14 van het ontwerp-reglement luidt als volgt:

„Quoique les décisions de la commission, obtenues par la pluralité des voix, ne soient obligatoires pour les états riverains, qu'en tant que leurs commissaires y auront consenti, ils s'engagent néanmoins à donner les ordres les plus stricts et les plus sévères à leurs autorités locales de suivre toute résolution que la commission leur fera

¹⁾ W. J. M. van Eysinga, Proeve ener Inleiding tot het Nederlandse Tractatenrecht, 1906, blz. 138 e.v.

²⁾ Mededelingen Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht, no. 28, blz. 32 e.v. (prae-advies Schaepman) en blz. 57 e.v. (prae-advies Beerman).

³⁾ Rijndocumenten I, blz. 263; S. 1831, no 19.

⁴⁾ A. J. N. M. Struycken, Veranderingen in het Rijnregiem na de Wereldoorlog, 1929, blz. 47.

parvenir, à moins qu'elles ne trouvent des objections majeures à y faire".

Volgens dit artikel zouden m.i. de oeverstaten gebonden moeten worden geacht aan besluiten, waar hun commissarissen heeft voorgestemd.

Ook deze tekst beviel de Rivierencommissie niet, doch uit haar protocollen blijkt niet, of dit om andere dan louter redactionele redenen het geval was. De definitieve tekst van het uiteindelijke art. 17 van Annex XVI B luidt:

„La Commission Centrale prendra ses décisions à la pluralité absolue des voix, qui seront émises dans une parfaite égalité. Mais ses membres devant être regardés comme des agents des Etats riverains, chargés de se concerter sur les intérêts communs, ses décisions ne seront obligatoires pour les Etats riverains que lorsqu'ils y auront consenti par leur Commissaire" ⁵⁾.

Volgens de bedoeling van haar ontwerper, von Humboldt, zou dit artikel impliceren, dat de oeverstaten gebonden zijn aan besluiten, waar hun Rijnvaartcommissarissen heeft voorgestemd, doch het is twijfelachtig, of de overige leden van de Weense Rivierencommissie deze interpretatie hebben aanvaard. Tweeërlei uitleg van art. 17 van Annex XVI B en dus van art. 94 der Akte van Mentz is derhalve mogelijk; de praktijk schijnt een middenweg gekozen te hebben, doordat, volgens van Eysinga, de Regeringen bij voorbaat door hun commissarissen hun goedkeuring aan te nemen besluiten konden hechten. Indien de instructies van alle commissarissen zulks toelieten, kon een besluit door aanneming in de Commissie bindend worden, doch indien één of meer commissarissen tegenstemsden, werd het eerst bindend, nadat de Regeringen, wier commissarissen hadden tegengestemd, het besluit alsnog bekrachtigden ⁶⁾.

Bij de herziening van de Rijnvaartakte te Mannheim in 1868 werd in een nieuw art. 46 het gezag der Centrale Commissie geregeld. Dit artikel luidt:

„Les résolutions de la Commission Centrale seront prises à la pluralité absolue des voix, qui seront émises dans une parfaite égalité; ces résolutions ne seront toutefois obligatoires qu'après avoir été approuvées par les Gouvernements" ⁷⁾.

Ook de juridische betekenis van dit artikel staat niet geheel vast. Wel blijkt nergens van een uitdrukkelijke bedoeling der verdragsluitende mogendheden in 1868 wijziging te brengen in het oorspronkelijke systeem, doch van Eysinga vraagt zich niettemin af, of art. 46 van de Akte van 1868 niet juist de mogelijkheid van goedkeuring bij voorbaat door de regeringen wilde uitsluiten. Hierop zou de enigszins afwijkende Duitse tekst van art. 46 kunnen wijzen, volgens welke de besluiten der Commissie „für die Uferstaaten erst dann Verbindlichkeit erlangen, wenn die Regierungen derselben dazu ihre Genehmigung erteilt haben" ⁸⁾.

Deze opvatting wordt eveneens door de Ranitz onderschreven. Ook de praktijk der Rijnvaartcommissie ging in die richting; veel verschil met de onder de Akte van Mentz gevolgde procedure schijnt hierdoor overigens niet te zijn veroorzaakt ⁹⁾.

Het verdrag van Versailles bracht een uitbreiding van de in de Rijnvaartcommissie vertegenwoordigde staten. Bij die gelegenheid openbaarde zich een streven om het gezag der Commissie uit te breiden, waartegen met name van Nederlandse zijde verzet rees. Een vergelijk werd getroffen bij het tweede aanvullingsprotocol van Parijs d.d. 29 Maart 1923, waarbij Nederland toetrad tot de be-

palingen van het Verdrag van Versailles betreffende de Rijnvaart. Dit protocol houdt in:

„Les résolutions de la Commission Centrale pour la Navigation du Rhin sont prises à la majorité des voix.

Aucun Etat n'est tenu d'assurer l'exécution de celles de ces résolutions auxquelles il refuserait son approbation" ⁹⁾.

Door dit protocol werd gebroken met de Mannheimer praktijk, dat de besluiten der Rijnvaartcommissie eerst van kracht worden na goedkeuring door alle oeverstaten; van nu af aan zijn de besluiten van kracht voor elke betrokken staat, zodra deze zijn goedkeuring er aan hecht. De vraag, of het woord „refuserait" al dan niet op goedkeuring achteraf slaat, heeft hierbij echter tot veel meningsverschil aanleiding gegeven.

Tijdens de langdurige beraadslagingen over de door art. 354 van het Verdrag van Versailles voorgeschreven herziening der Rijnvaartakte, gaf o.a. van Eysinga als zijn persoonlijke mening te kennen, dat een door de Commissie genomen besluit bindende kracht heeft vóór de staten, wier commissarissen voorstemmen. Hij week daarbij af van de officiële Nederlandse zienswijze, krachtens welke niet bij de Commissie, doch bij de regeringen in laatste instantie de beslissingsbevoegdheid lag. Het uiteindelijk tot stand gekomen ontwerp; de zgn. Akte van Straatsburg van 1936, welke evenwel nimmer in werking trad, wijst in de richting van goedkeuring achteraf, doch geeft noch door tekst noch door geschiedenis terzake volledig uitsluit ¹⁰⁾.

Uit het voorgaande zou ik de conclusie willen trekken, dat de juridische positie van de Centrale Rijnvaartcommissie nimmer volkomen is opgehelderd. Von Humboldt's oorspronkelijke opzet van een „véritable autorité centrale" moge dan afgewezen zijn, haar sporen heeft zij tot op de huidige dag in het Rijnvaartregiem achtergelaten. Daardoor is de juiste rechtsbevoegdheid der Commissie nimmer geheel duidelijk geworden en vinden zowel de opvatting van Telders, dat de Rijnvaartcommissie nooit iets anders is geweest dan een diplomatieke conferentie van de Rijn-oeverstaten, als de opvatting van van Eysinga, dat de Centrale Commissie in wezen een orgaan is met zelfstandige bevoegdheid, steun in haar geschiedenis ¹¹⁾.

Intussen hebben zich in de praktijk zelden moeilijkheden voorgedaan, omdat de Rijnvaartcommissarissen, alvorens hun stem uit te brengen, zich plègen te vergewissen van het terzake door hun regeringen ingenomen standpunt.

Na de jongste oorlog werd het Rijnvaartregiem provisorisch hersteld. Krachtens notawisselingen in October en November 1945 is de Rijnvaartcommissie „on an emergency and interim basis" herleefd, „it being understood that the resumption by the Commission of its pre-war functions would in no way prejudice the future determination of the permanent regime of the Rhine" ¹²⁾.

Bij de vaststelling van dit definitieve regiem rijst de vraag, of voortgebouwd moet worden op de tendentie van de ontwerp-akte van Straatsburg, of dat de tijd thans meer rijp is voor de verwezenlijking van een waarlijk supranationale structuur.

⁵⁾ Les actes du Rhin, 1947, blz. 13; S. 1923, no 456; zie in dit verband de opmerking van de Britse Rijnvaartcommissaris, dat de Commissie „doit prendre des résolutions et non faire des recommandations" (Rijnvaartprotocollen 1922 I - 18, blz. 8).

¹⁰⁾ Revisieprotocollen Akte van Mannheim 1928 II - blz. 11, 1932 I - blz. 19, 1935 San Remo - blz. 15, 34 en 176, 1936 - blz. 139.

¹¹⁾ B. M. Telders; Die Kampf um die neue Rheinschiffahrtsakte, 1934, Verz. Geschr. IV, blz. 7 e.v.; van Eysinga, Proeve, t.a.p. Behalve de tendenties t.a.v. de besluitvorming onder het regiem van Mentz en het regiem van Versailles, zij in dit verband nog gewezen op de onder het regiem van Mannheim ontstane gewoonte om plannen voor waterbouwkundige werken betreffende de Rijn aan de Centrale Commissie ter goedkeuring voor te leggen. Deze gewoonte werd voor de Frans-Duitse riviersector door de art. 358 e.v. van het Verdrag van Versailles verplicht gesteld.

¹²⁾ Les actes du Rhin blz. 26; inmiddels trad ook de Westduitse Bondsrepubliek tot dit voorlopig regiem toe; zie Schaepman t.a.p.

⁶⁾ Rijndocumenten I, blz. 50 e.v.; zie ook Hostie in Recueil A.D.I. 1929 III, blz. 199 e.v.

⁷⁾ W. J. M. van Eysinga, La Commission Centrale pour la Navigation du Rhin, 1935, blz. 69/70.

⁸⁾ Rijndocumenten II, blz. 98; S. 1869, no 75; het Pruisisch memorandum over de herziening van 1868 (idem blz. 118) noemt art. 46 niet onder de artikelen, die afwijken van de Akte van Mentz.

⁹⁾ H. de Ranitz, de Rijnvaartakte, 1889, blz. 110.

Veel zal hierbij afhangen van de verdere ontwikkeling der Westeuropese integratie. Immers, het Rijnvaartprobleem dient niet op zichzelf beschouwd te worden, doch vormt een onverbreekelijk bestanddeel van het vraagstuk der Westeuropese samenwerking in zijn geheel. In het kader van deze samenwerking zal de toekomstige status der Rijnvaartcommissie moeten worden bepaald; deze zal derhalve mede afhankelijk zijn van het karakter,

dat aan de Westeuropese organisatievorm wordt verleend.

Het is te hopen, dat daarbij een ondubbelzinnige omschrijving tot stand zal komen van de mate van gebondenheid der regeringen aan de besluiten van de Rijnvaartcommissie; alleen op die wijze zal hieromtrent rechtszekerheid worden verkregen.

Wassenaar.

Mr J. G. SAUVEPLANNE.

De Europese economische toenadering en de fiscus (I.F.A.-congres, Monte Carlo 1950, vervolg¹)

Een tijdlang leek het, of het vanzelf sprak, dat de aanpassing van alle belastingen, de directe niet uitgezonderd, een onmisbare voorwaarde is voor het totstandbrengen van datgene, wat men tegenwoordig „integratie” noemt, en voor figuren van verdere strekking zoals economische unies. In de praktijk van de Benelux zijn echter ervaringen opgedaan, waardoor deze opvatting in haar algemeenheid en met name voor de directe belastingen is verlaten. Mag men daaruit nu een tegengestelde conclusie trekken en zeggen: „laat die directe belastingen maar zoals ze zijn; we zullen wel het nodige doen met accijnzen en omzetbelasting, etc.”? Had de I.F.A. de vraag aldus geformuleerd, dan zou er kans zijn geweest op vast omlijnde inleidingen en een debat op concrete punten. Het mondellingebat hebbon we niet bijgewoond. De inleidingen² liggen voor ons en overzien we deze in haar geheel, dan beschouwen we het als een gevolg van te ruime formulering (zie noot 1), dat er veel zijpaden zijn betreden. Dat is jammer voor het onderwerp, welks belang immers uitgaat boven vragen van belastingtechniek en -recht³.

Fransc zienswijze.

Het meest dwaalt Caillez af: want ook de zgn. para-fiscale heffingen als de kosten van sociale verzekering, crisisheffingen e.d. vermeldt hij in extenso; het plan Schuman verleidt hem tot een welsprekende peroratie. Zijn inleiding van 38 blz. ligt de lezer daardoor wel zwaar op de maag.

De essentie van zijn betoog is echter duidelijk genoeg: ge zoekt het, wat Frankrijk althans betreft, verkeerd; niet de belastingen houden de toenadering tegen, maar politieke, ethische, gevoels- en andere factoren, wantrouwen en concurrentiestrijd; in belastingen ziet hij slechts beletselen van secundaire aard, bijv. erkent hij de bezwaren van de ingewikkeldheid van het Franse stelsel van omzetbelastingen. De voorbeelden, die hij van het laatste geeft, lijken overtuigend. Juist lijkt ook zijn stelling, dat de nagenoeg strikte toepassing van het zgn. territoriale stelsel in Frankrijk het gevaar van dubbele belasting sterk inperkt; daardoor houdt de Franse fiscus zijn handen af van in het buitenland gemaakte winsten.

Als voornaamste hinderpaal blijft de min of meer be-

ruchte Wet van 6 December 1872 over, die de in Frankrijk werkzame filialen van vreemde huizen in het keurslijf der „impôt sur le revenu des valeurs mobilières” knelt op een manier, welke aanstoot geeft en waartegen alleen verdragsregelingen uitkomst kunnen bieden. Schre laet zijn ergernis over allerlei binnen- en buitenlandse verwickelingen van half politieke half economische aard echter te zeer de vrije teugel.

Amerikaanse wensen.

Diаметraal tegenovergesteld daaraan, gaat Mitchell B. Carroll te werk. Zeer concreet gaat deze na, wat Amerika doet om het vrije verkeer van kapitaal, techniek kennis en goederen van fiscale kluisters te ontslaan en wat het nog meer zou kunnen doen. In amper 5 blz. een overzichtelijk betoog, dat culmineert in het postulaat, door de „National Foreign Trade Council” gesteld, om de winsten van filialen van Amerikaanse ondernemingen in het buitenland van de Amerikaanse „income tax” vrij te stellen of tegen verminderd tarief te belasten. Daarvan en van een lager tarief op dividendontvangsten van buitenlandse dochterondernemingen, verwacht hij een grotere bereidheid tot vestiging en kapitaalverstrekking aan het buitenland. Hij verzuimt echter niet te laten uitkomen, dat de Amerikaanse zakenman gaarne opereert in landen met lage belastingtarieven, mits het moederland het verschil maar niet met moederlandse belastingen opslokt! En de vraag rijst dus, of de Westeuropese landen dan wel de meest geschikte landen zijn om van deze stimulering van de „free flow of capital” profijt te trekken.

Steekt in de toepassing van zijn postulaat echter winst voor de intereuropese toenadering, m.a.w. hebben wij West-Europeanen er iets aan, als wij het Amerikaanse recept onderling toepassen? Veel landen trekken thans reeds hun handen af van de winsten, welke de ingezetenen met hun nederzettingen elders maken, meestal onder de voorwaarde — aldus Nederland —, dat ze ginder belastbaar zijn. Nu, die voorwaarde is in onze contreien vlug genoeg vervuld. Maar belast het moederland de dividenden van buitenlandse dochtermaatschappijen niet nog eens, nadat het buitenland de winst, waaruit zij spruiten, heeft belast? Frankrijk is niet zo liberaal om dat na te laten. (Caillez, blz. 9); Nederland wel, zij het dan onder de „mits” van een „aanpak van België”; België is dus met een lager tarief, n.l. $\frac{1}{2}$ van het normale. Daar is de inderdaad nog het een en ander te doen om de „free flow of capital” tussen onze landen te bevorderen.

Benelux.

Dichter bij huis brengen ons Baudhuin, Van Soest, Van den Berge en Van Hoof. Hun inleidingen dringen meer tot de kern door en er komen beschouwingen en

¹) „Cahiers de Droit Fiscal International” nr 15, bevattende inleidingen van Maurice Caillez, Mitchell B. Carroll en A. J. van Soest over het onderwerp, waarvan de volledige titel luidt: „Tax obstacles to European economic integration and proposals for removing them” (geroneografeerde uitgave. Int. Bel. Doc. Bur. Amsterdam 1950); de resoluties en conclusies van dat congres zijn opgenomen in „Documentation Service” nr 55, 15 October 1950 van datzelfde bureau.

²) Behalve de in Cahier nr 15 opgenomene (zie noot 1) zijn er nota's verschenen van Prof. Fernand Baudhuin en Dr W. H. van den Berge, terwijl Mr C. C. J. M. van Hoof zo welwillend was ons een afdruk van zijn betoog ten congresse te verstrekken.

³) Wij herinneren er aan, dat de Benelux-conferentie van Ostende (Juli 1950) in aansluiting aan die van Den Haag (Maart 1949) tot een nader deskundigenoverleg naar het verschil in belastingdruk op de N.V.'s heeft besloten.

wensen naar voren van meer algemene strekking. Hoe kan het ook anders? De Benelux-problemen liggen hun na aan het hart. De Ken? Bij Baudhuin lezen we een stelling, die wij woordelijk laten volgen: „les discordances graves que l'on voit actuellement dans les différentes fiscalités sont plus apparentes que réelles. Elles pourraient se résoudre par des mesures techniques pourvu que l'on s'obstienne de considérer comme un élément déterminant la différence de niveau absolu. Elles ne sont pas un obstacle majeure à l'unification de l'Europe”.

Hiermede komt hij wel in het schuitje van Caillez, maar zijn betoog is, hoewel korter (5 blz.), heel wat bezonken en breder van opzet. Toch zal het niet bij ieder vlug „aanslaan”, omdat daarin een zeker „relativisme” tot uitdrukking komt. Wie toch voor een groot denkkebeeld als de Westeuropese Unie voelt, en een daaraan evenredige dadendrang bezit — en gelukkig zijn er zulke — aanvaardt eerder de leiding van iemand, die zegt: er *zijn* fiscale bezwaren, maar we kunnen en zullen ze overwinnen, dan van iemand wiens wetenschappelijke overtuiging eigenlijk hierop neerkomt: och, die fiscale bezwaren, maak je daarover niet druk, ze zijn niet belangrijk en zo nodig zullen we ze wel technisch wegwerken.

Laat de deviezen- en douanegrenzen maar eerst verdwijnen, zegt Baudhuin. Wat dan nog te doen overblijft is niet veel meer dan het tegengaan van de fraude der effectenbezitters. Toegegeven, dat het laatste een doornige zaak is. Maar is de fraude in de inkomstenbelasting op andere inkomsten minder ernstig, als we naar een Europese eenheid heen willen?

Zeker is Baudhuin niet optimistisch wat betreft de mogelijkheid om de directe belastingen van landbouw en industrie naar de nivellere. Over handel en industrie denkt hij, met Van Soest (zie hieronder), gemakkelijker. Het belang daarvan is ook groter, omdat deze takken van bestaan veelal verplaatsbaar zijn. Wat de indirecte belastingen betreft is het kennelijk de Benelux-ervaring, welke hem doet zeggen, dat een niet te groot verschil in tarieven op zichzelf niet dodelijk is, maar dat hier vooral zwaar moet wegen, dat en hoe er teruggave plaatsvindt bij uitvoer. Ook Caillez heeft daarop gewezen.

Komen wij thans tot de inleidingen onzer landgenoten. Van den Berge heeft de zware taak van algemeen inleider vervuld door het stellen van een aantal „thèses de discussion”, welke getuigenis afleggen van de grote ervaring, in de Benelux-onderhandelingen opgedaan. Economische toenadering? Goed, zegt Van den Berge. Maar spits. Uw onderzoek eerst toe op elementaire en essentiële punten, namelijk op economische, sociale en psychologische factoren. En de belastingfactor? Alvorens te spreken over het nut en de mogelijkheid van nivellering, dienen we de excessen te verwijderen. Deze rangorde in de te volgen werkmethode schijnt ons sterk te zijn beklemd. In die lijn ligt het, dat hij stelling neemt tegen excessieve invoerrechten en methodes van zgn. indirecte (administratieve) bescherming. Evenals Baudhuin en Caillez pleit hij voor eenvoud en zuiverheid in het systeem van teruggave van omzetbelasting en gelijksoortige heffingen bij uitvoer.

Bij de directe belastingen? Eensdeels moeten de nationale wetgevingen naar uniformiteit streven op het gebied, waar de verschillen zo vaak tot ongelijkheid van druk, bij ogenschijnlijk gelijkheid van tarieven leiden, zoals in de manier, waarop een land de winst van vennootschappen belast en, al dan niet afzonderlijk, haar uitdelingen.

Leggen wij zijn stellingen naast die van Van Soest, dan bestaat tussen hen op veel punten overeenstemming. De laatste bepleit vooral het belang van landen met transitobelasting bij een soepele regeling van de teruggave van rechten bij wederuitvoer uit het economisch samen-

werkende gebied. Wat betreft de omzetbelasting acht Van Soest het volstrekt strijdig met economische integratie, van deze belasting de goederen eerst in het land van voortbrenging en ten tweede male in dat van verbruik zou treffen. Wat de administratie der Nederlandse omzetbelasting bij uitvoer doet, acht hij onvoldoende, al moet als minimumeis voor het samenwerkend gebied gelden, dat uitvoer uit dat gebied aanspraak geeft op teruggave ten laste van het land van voortbrenging of eerste invoer.

Gelijkmaking van Vennootschapsbelasting.

Aangaande de noodzaak van gelijkmaking van directe belastingen spreekt Van Soest zich veel positiever uit dan Baudhuin en Van den Berge; met name voor de Vennootschapsbelasting acht hij nauwe aanpassing van de tarieven in de samenwerkende landen onontbeerlijk.

Waar Van Soest echter er van uitgaat, dat zulks nodig is om de belasting op de productie op gelijk niveau te brengen als zijnde de winstbelasting één der factoren, die de *kosten van voortbrenging* bepaalt, valt Van Hoof hem daarop aan met de tegenwerping, dat zulke belastingen alleen de *marktprijs van het product* beïnvloeden.

Waar toe hier dit economische twistpunt naar voren gebracht, vraagt men zich af. Waar het o.i. om gaat is, of hetgeen de consument (in ruime zin genomen) uiteindelijk voor het product betaalt, in het ene land of in het andere, wordt *beïnvloed* door fiscale factoren. Zo ja, dan is nivellering van die belastingen op den duur onvermijdelijk. In zoverre zullen Van Soest en Van Hoof het wel eens zijn. En aangezien bij alle verschil van inzicht in economische vragen men *ergens* een houvast zoekt, is het logisch, dat men aan verschil van belastingdruk in de aangeschoten landen invloed toekent. Wie dat niet doet, stelt zich aan het verwijt bloot in zekere zin, „op de goede afloop te speculeren”. Wie integratie wil, *moet* weerstanden wegnemen, daar waar ze wetenschappelijk gesproken *zijn*, maar ook daar waar ze in feite door de mensen worden *gevoeld*.

Ook van de Inkomstenbelasting?

Alhoewel Van Hoof in zijn streven naar gelijkheid van concurrentievoorwaarden in het gebied van aanpassing voor Van Soest niet onderdoet, geeft dit verschil in economisch uitgangspunt hem aanleiding een stap verder te gaan, nl. ook de Inkomstenbelasting daarin te betrekken. Een zeer interessante vergelijking tussen de belastingdruk op een Nederlandse, Duitse en Engelse ondernemer brengt hem tot de conclusie, dat de totale druk van winst- en inkomstenbelasting kans loopt niet te veranderen, als men volstaat met aanpassing van de ene en de andere er buiten laat. Een aardig punt voor economen en belangstellenden in vragen van belastingdruk om nader te bestuderen.

Gaan Italië en Duitsland aanpassen?

De veelheid van stemmen uit het Benelux-kamp brengt jammer genoeg iets onevenwichtigs in de schriftelijke gedachtenwisseling. Wel zeer missen wij het oordeel van Engelsen, Duitsers en Italianen, voor wie de Europese integratie toch ook een grauwe theorie meer mag zijn. Italië is met een grootscheepse hervorming van zijn directe belastingen begonnen. Minister Vanoni doet een heroïeke poging om uit het moeras der schijntoepassing van hoge tarieven te komen op de wal van reële toepassing van lagere. West-Duitsland staat nog aan het begin van de opbouw van een nieuw belastingstelsel⁴⁾. Is het hun toelag om aan te passen? Ziedaar een praktische vraag, waarop wij gaarne in Monte Carlo een antwoord hadden gehoord.

⁴⁾ Zie: „Belastingvraagstukken in Duitsland” door schr. dezes in „E.-S.B.” van 9 Augustus 1950, no 1735, blz. 639.

Samenvattende menen we, dat de I.F.A. nog geen afgerond werk heeft geleverd. Dat kon moeilijk, door de vraagstelling maar ook door het ontbreken van stemmen uit de juist genoemde landen. Praktisch en wetenschappelijk is hier echter voorarbeid verricht, die eerbied afdwingt. Die ook een hart onder de riem moge steken van degenen, die „al die plannenmakerij” met een zekere vreesachtigheid bezien, die er als tegen een berg tegenop zien om al die trapjes te beklimmen, die naar de eenwording leiden. Deze serie inleidingen van het I.F.A.-congres heeft o.i. het bewijs geleverd, van wat ingewijden allang weten en wellicht te weinig tot ruime kring doordringt, nl. dat er — of het plannen geldt die wel of niet zijn uitgevoerd, of zij met Marshall, Schuman of andere beroemde namen zijn verbonden of niet, dan wel min of meer „onder de korenmaat” zijn gehouden in werk als I.F.A., I.F.P., I.K.K.-congressen plegen te doen — een schat van ervaringen, een hersentraining en ook een zeker corpsverband is opgedaan en gegroeid, waarvan de tastbare, publieke resultaten nu eerst loskomen. Aan de staatslieden om daarvan te juister tijd de vruchten te plukken!

Rotterdam.

Mr W. R. EMMEN RIEDEL.

AANTEKENING

De Indonesische omzetbelasting

Elke fiscale maatregel in Indonesië draagt immer een min of meer experimenteel karakter. Niet zozeer, dat het begrip belasting aldaar vreemd zou zijn — integendeel, vroeger dan Europa wellicht heeft men er vele vormen van belastingheffing gekend — doch vanwege de moeilijkheid, aan de grote lagen der contribuabelen de beginselen en de technische uitvoering der heffing duidelijk te maken.

De heffing op het inkomen gebaseerd op het beginsel der draagkracht bijv. is in de loop van haar bestaan voor de grote lagen van belastingbetalers geadmodieerd moeten worden tot een heffing „naar uiterlijke kentekenen van maatschappelijke welstand”!

Met ingang van 1 Januari van dit jaar is in Indonesië, nadat aanvankelijk daarvan werd afgezien, de omzetbelasting ingevoerd. Daarmede deelt de Indonesische Regering kennelijk de overtuiging, dat in tijden van hoge prijzen en lonen, indirecte heffingen — in economische zin — de voorkeur verdienen boven directe.

Administratiefrechtelijk is de omzetbelasting van Indonesië opgezet als een kohierbelasting (artikel 31).

Hierdoor is onderscheiding — zoals ook het geval is geweest met de regeling van de inkomstenbelasting 1932 — in „grote” aanslag en „kleine” aanslag mogelijk. De „grote” aanslag van tot aangifte verplichten wordt vastgesteld door de inspecteur, terwijl de „kleine” aanslag van tot zodanige aangifte niet in staat geachte belastingplichtigen wordt vastgesteld door de commissie van aanslag.

Als een derde categorie kent de omzetbelasting echter nog de groep der aangewezen ondernemers, die verplicht zijn zelf de belasting te berekenen en kwartaalsgewijs in 's Lands Kas te storten. De loonbelasting kent deze categorie reeds in de aangewezen uitkevers, die de taak van de belastingadministratie tot uitrekening en inning der belasting zich zien opgedragen.

Blijkens de toelichting ligt het in de bedoeling om van de bevoegdheid tot aanwijzing een ruim gebruik te doen maken. Zodoende zullen op grotere schaal dan tot dusver is geschied de contribuabelen zelf de taak van de belastingadministratie tot vaststelling en tot inning der belasting uitvoeren.

Daarmede is een belangrijke stap gezet in de richting

van opvoeding van de contribuabelen tot zelfwerkzaamheid in de volbrenging van één hunner belangrijke burgerplichten: de bijdrage in de kosten van de Staat waartoe zij behoren.

Van de verschillende systemen in de heffing van omzetbelasting heeft Indonesië het zogenaamde *cascadestelsel* gekozen. De circulatie van goederen en diensten wordt derhalve op alle schakels getroffen. In hoeverre hierdoor de totale druk der heffing op de consument zal worden afgewenteld is nog niet geheel te overzien. Veel zal immers afhangen van de economische ontwikkeling van het land en van daarbij optredende factoren, welke de prijsvorming beïnvloeden.

Theoretisch en op grote afstand beschouwd scheidt het *cascadestelsel* het gevaar van discriminatie tussen de grote ondernemer en de kleine detaillist en daarmede tussen de bewoners der grote steden en die van afgelegen plaatsen, die op de kleine detaillist zijn aangewezen.

De grote toko-houder (middelgroot warenhuis), die rechtstreeks zijn goederen van de importeur of fabrikant betreft of misschien zelf importeert, wordt immers in zijn prijspolitiek minder belemmerd dan de kleine detaillist, die met minstens 3, 4, 5 of $6 \times 2^{1/2}$ pCt omzetbelasting rekening moet houden.

Hoewel in beginsel de (definitieve) aanslag na afloop van het kalenderjaar wordt opgelegd, kan dadelijk bij de aanvang van het jaar een voorlopige aanslag worden opgelegd, welke uiteraard later met de definitieve wordt verrekend. De fiscus zal dus al onmiddellijk op het binnenvloeiën van de gelden kunnen rekenen.

Afgezien van de kwestie van redelijke verdeling van de belastingdruk zal op die wijze dus spoedig een belangrijk deel van het geld aan de circulatie kunnen worden onttrokken. De heffing kan mitsdien bijdragen tot het verder gezond maken van de financiële toestand van Indonesië.

Niettemin dient n.h.v. te worden toegezien, dat daarmede de ontplooiing van de pas herbouwde en in opbouw zijnde industrie niet te veel wordt belemmerd.

De kwestie van behoorlijke uitvoering der voorschriften is eveneens een niet te verwaarlozen factor. Want voor de geest van de gemiddelde belastingbetaler is niets zo fnuikend als de wetenschap, dat het met de uitvoering der voorschriften slechts matig is gesteld. Dan ontstaat het gevaar van ontduiking, dat als een sneeuwbal werkt.

Er is een probaat en praktisch nietskostend middel, dat dit gevaar zo niet keren doch in ieder geval kan signaleren.

Een frequente en zoveel mogelijk gedetailleerde publicatie der opbrengsten zal Regering en geregeerden periodiek het inzicht kunnen verschaffen in de mate der uitvoering en tevens in de gevolgen daarvan voor het economisch leven van het land.

In het verleden heeft de publicatie van de opbrengsten van het handelszegel aanleiding gegeven tot het opsporen van de oorzaken der mindere opbrengst in een zeker tijdvak en aldus tot ontdekking van malversaties op grote schaal. (In het Maandblad van de Vereniging van Inspecteurs van Financiën, nu Maandblad van Financiën, plachten de maandopbrengsten te zijn afgedrukt).

Deze les der geschiedenis is stellig waard om te worden inachtgenomen. Ook de gevolgen ten aanzien van de prijsvorming kunnen door een dergelijke publicatie voortdurend onder ogen worden gezien. De wet op de omzetbelasting (van Indonesië) gaat immers uit van de gedachte, dat de eerste levensbehoeften vrijgesteld worden. Op die grond hebben de dagbladuitgevers een verzoek ingediend tot vrijstelling, dat met succes is bekrond. Doch dan zullen studieboeken, of zelfs boeken in het algemeen,

evenals het onderwijs van belasting dienen te worden vrijgesteld, vooral in dit stadium, waar de geestelijke ontwikkeling sinds de tweede wereldoorlog nog steeds niet tot volle ontplooiing is kunnen komen.

Uit de prijsbeweging van de belaste en de vrijgestelde goederen, evenals uit het verloop der omzetten kan heel wat lering worden getrokken.

De vrijstelling in geval de jaaromzet f 10.000 niet overtreft brengt een kleine differentiatie der heffing in de lagere omzetten boven dat cijfer, doch schakelt — gezien het huidig prijspeil in Indonesië — niet zoveel kleine neringdoenden uit als het geval zou zijn geweest vóór de tweede wereldoorlog. Het is belangwekkend na te gaan hoe groot het aantal kleine ondernemers zal zijn, dat ondanks het minimum nog onder de heffing valt.

In die vrijstelling ligt *theoretisch* een kans voor de aller-kleinste ondernemer, om althans éénmaal 2½ pCt te ontgaan. Doch wat kan nu voor winst worden behaald in een zaakje, waarin de omzet slechts f 30 per dag bedraagt?

Een middelmatige kapperszaak behoeft slechts op een gemiddeld aantal van 20 klanten per dag te rekenen om in de heffing te vallen ($20 \times 300 \times f 2 = f 12.000$), terwijl een dergelijke zaak voor de oorlog slechts ten hoogste f 1.500 bruto kon opbrengen. In de kleermakerij is een dergelijk verschil in prijspeil eveneens waar te nemen.

Het reeds uit de regeling der inkomstenbelasting bekende stelsel van bedrijfsvergunningen, uitgegeven door de aanslagregelende autoriteiten, ondervangt de moeilijkheden van aanslag en invordering van dergelijke zaakjes, waarvan het aantal over heel Indonesië op honderdduizenden kan worden geraamd.

Behalve degenen, die zijn aangewezen zelf de belasting te berekenen en te storten, mag niemand een (vrij) beroep of een bedrijf uitoefenen zonder bedrijfsvergunning. Op die wijze kan niet alleen de aanslag doch ook de voldoening der belasting voortdurend worden geverifieerd. Een bedrijfsvergunning wordt geweigerd in geval van wanbetaling.

Indien het mogelijk zal blijken de voorschriften naar de geest en naar de letter op redelijke wijze uit te voeren, en hiervan op gezette tijden statistische gegevens centraal te verzamelen, dan zal men als het ware de polsslag van het sociale, en economische leven in Indonesië aan de hand van de opbrengsten der omzetbelasting kunnen voelen.

Met de verkregen gegevens kan men voorts de grondslagen van de heffingen naar inkomsten en naar winst beter beoordelen dan tot dusver; eerder heeft de fiscus in de loonlijsten een aanwijzing kunnen vinden van de omvang van vele bedrijfjes, welke geen of geen volledige boeken er op na houden.

Op de overeenkomst tot overdracht van door het gecodificeerde beheerste onroerende goederen en teboekgestelde schepen wordt reeds — sinds de V.O.C. — een overschrijvingsrecht geheven van 5 pCt (van de verkoopwaarde), zodat het vanzelf spreekt, dat deze goederen niet in de heffing zijn betrokken.

Het ruilverkeer in door het ongeschreven privaatrecht beheerste gronden is zeer beperkt en speelt zich voor een belangrijk deel af in de dorpsgemeenschappen, zodat blijkbaar op praktische overwegingen die gronden eveneens buiten de heffing zijn gelaten.

Al met al is de invoering van de omzetbelasting in Indonesië een maatregel, welke in meer dan één opzicht verdient met aandacht te worden gevolgd.

Jutphaas.

SLAMET.

INTERNATIONALE NOTITIES

De Verenigde Staten:
de grootste importeur in 1950

In de loop van 1950 vond, aldus „The Economist” van 13 dezer, een grote verandering in de wereldhandel plaats. Voor de eerste maal in de geschiedenis hebben de Verenigde Staten nl. Engeland van zijn plaats als grootste importeur ter wereld verdrongen. Sedert October 1949 is de invoer van de Verenigde Staten groter dan die van Engeland. Slechts de maand April 1950 vormt hierop een uitzondering, hoewel het waarschijnlijk is, dat ook in deze maand de Amerikaanse invoer groter was, aangezien deze laatste op f.o.b.-basis en die van Engeland op c.i.f.-basis wordt gegeven.

Zoals onderstaande tabel doet zien, was de Amerikaanse invoer in het derde kwartaal — het laatste kwartaal waaromtrent gegevens beschikbaar zijn — buitengewoon hoog en er is, aldus genoemd blad, reden om aan te nemen, dat deze zich gedurende de laatste drie maanden op ongeveer hetzelfde peil heeft gehandhaafd. Vermoedelijk beliep de totale Amerikaanse invoer over 1950 iets meer dan \$ 8,5 mrd, tegen \$ 6,6 mrd in 1949 en \$ 7,1 mrd in 1948. De uitvoer zal wel niet veel hoger zijn dan \$ 10 mrd, tegen resp. \$ 12 mrd en \$ 12,7 mrd in 1949 en 1948.

Ontwikkeling van de Amerikaanse en de Engelse in- en uitvoer.

(in mln dollars)

	Verenigde Staten		Groot-Brittannië	
	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer
1950 Januari	623	743	563	509
Februari	600	77	509	451
Maart	664	864	620	535
1e kwartaal	1.887	2.377	1.692	1.495
April	583	806	592	436
Mei	659	828	640	528
Juni	685	876	668	510
2e kwartaal	1.927	2.510	1.900	1.474
Juli	709	774	631	528
Augustus	819	761	603	551
September	858	910	543	506
3e kwartaal	2.386	2.445	1.777	1.585
1950 Jan./Sept.	6.200	7.332	5.369	4.554
1949 totaal	6.622	12.042	8.375	6.829
1948 totaal	7.124	12.653	8.425	6.635

Schroottekort in West-Duitsland

Het ziet er naar uit, zegt de „Neue Zürcher Zeitung” van 18 dezer, dat de Westduitse ijzer- en staalindustrie, die gedurende de laatste tijd ten gevolge van kolën- en cokestekort toch al genooddaakt was de productie te beperken, in de loop van dit jaar met een nieuwe moeilijkheid, nl. met schrootschaarste, te kampen zal krijgen.

In de eerste jaren na de oorlog was er én door de geringe ijzer- en staalproductie én door de grote voorraden oorlogsschroot, sprake van een schrootoverschot, waardoor de bedrijven en handelaren in staat waren aanzienlijke voorraden aan te leggen. Medio 1950 begonnen evenwel wijzigingen in deze situatie in te treden. Het oorlogsschroot geraakte langzamerhand uitgeput en de schrootbehoefte nam met de toenemende ijzer- en staalproductie toe. In Juli jl. werd aan de binnenlandse verbruikers in totaal 389.000 ton geleverd en aan het buitenland 306.000 ton. Deze, voor de binnenlandse verbruikers zeer bedenkelijke, verhouding noopte tot een vergunningstelsel voor de

schrootuitvoer, hetgeen ten gevolge had, dat de uitvoer in Augustus, November en December tot resp. 177.000, 94.000 en 85.000 daalde.

Deze uitvoerbepanking was evenwel niet voldoende om de binnenlandse behoefte te bevredigen én ultimo December had de schroothandel een leveringsachterstand aan staalbedrijven en gieterijen van niet minder dan 85.000 ton, waardoor de verbruikers gedwongen waren hun voorraden aan te spreken. De voorraden van de hoogoven- en staalbedrijven liepen op September tot eind December terug van 700.000 tot ca 500.000 ton. De binnenlandse behoefte bedroeg in November jl. 847.000 ton, terwijl de handel slechts 346.000 ton kon leveren.

De veranderde situatie op de Westduitse schrootmarkt heeft kortgeleden geleid tot de oprichting van een zgn. „Schrottauftragstelle”, die op grond van de opgave der behoefte door de verbruikers en de voorraadopgaven der handelaren voor een min of meer geregelde verdeling moet zorgen. Indien de ijzer- en staalindustrie hetzelfde gemiddelde productieniveau als in 1950 wil handhaven, dan staan haar vermoedelijk nog ernstige moeilijkheden te wachten, temeer, daar de schroothandel nog ettelijke verplichtingen jegens het buitenland moet nakomen. Zo moet tot einde Juni 1951 alleen aan Engeland reeds ca 300.000 ton worden geleverd, terwijl ook de Verenigde Staten nog aanzienlijke hoeveelheden moeten ontvangen. Dit, terwijl deskundigen van mening zijn, dat een uitvoer van meer dan 50.000 ton per maand al niet meer te verantwoorden is, en dat van midden 1951 af een volledige stopzetting van de schrootuitvoer zou moeten worden overwogen.

Deze laatste uitspraak is niet zo verrassend, zegt genoemd blad, wanneer men bedenkt, dat Duitsland vóór de oorlog niet voldoende schroot uit eigen bron kon opbrengen, maar voortdurend grote hoeveelheden, vooral uit de Verenigde Staten, moest invoeren. Momenteel is zeer zeker geen enkel land bereid en in staat schroot af te staan, zodat de landen, die vroeger schroot invoerden, genoopt zijn met de eigen „productie” zeer zuinig om te springen.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De geldmarkt bleef gedurende de verslagweek onveranderd ruim. De onttrekkingen aan de banken door het kopen van deviezen bij de Centrale Bank ten behoeve van hun cliënten zijn de laatste weken niet meer zo groot als enige maanden geleden het geval was. De terugvloeiing van bankbiljetten uit het verkeer naar de banken — een voor het midden van de maand gebruikelijk verschijnsel — versterkte anderzijds de middelen der laatsten. Naast het kopen van éénjaars schatkistpromessen (disconto $1\frac{1}{2}$ pCt) en drie-, resp. vijfjaars schatkistbiljetten (rente 2 resp. $2\frac{1}{2}$ pCt) bij de Agent van het Ministerie van Financiën, trachtten de banken die termijnen schatkistpapier, die in hun portefeuilles slecht vertegenwoordigd zijn, door aankoop op de markt enigszins op te vullen. Daar echter vrijwel geen enkele instelling in de noodzaak verkeerde om papier af te stoten, resulteerden hieruit voornamelijk min of meer nominale biedprijzen. Deze vertoonden overigens de voor ruime markten karakteristieke staffeling, nl. Januari/Februari 1 pCt, Maart $1\frac{3}{16}$ pCt, April $1\frac{1}{4}$ pCt, Mei/Juni $1\frac{3}{8}$ pCt, Augustus $1\frac{7}{16}$ pCt, November/December $1\frac{7}{16}$ pCt (alles bieden).

Callgeld noteerde de gehele week het minimum van $\frac{3}{4}$ pCt.

De kapitaalmarkt.

Wantrouwen in de gulden blijft de voornaamste factor, welke het koersbeloop op de aandelen- en obligatiemarkt

momenteel beheerst. Gedurende de verslagweek kwam dit, zoals uit de onderstaande tabel blijkt, tot uiting in een stijging van de verschillende aandelenindices en een daling van de koersen der in gulden luidende staatsobligaties, terwijl het agio van Amerikaanse certificaten eveneens een stijging onderging en wel tot ca 7 pCt.

Gunstige berichten uit het bedrijfsleven vormden hierbij, wat de aandelenmarkt betreft, een aanleiding, althans een stimulans. Uit tal van berichten blijkt nu reeds, dat 1950 een gunstig jaar is geweest voor de meeste ondernemingen. De Meelfabrieken der Nederlandsche Bakkerij en de Rotterdamsche Bank annonceerden in de verslagweek reeds hun dividend over 1950 (resp. 8 en 9 pCt), dat in beide gevallen t.o.v. 1949 onveranderd was. Aandeelhouders profiteerden derhalve hier niet van de winststijging, en in koopkracht gemeten waren deze dividenden dus lager dan het vorig jaar. Bij de huidige inflatiestemming vallen dergelijke onaangename waarheden echter weinig op.

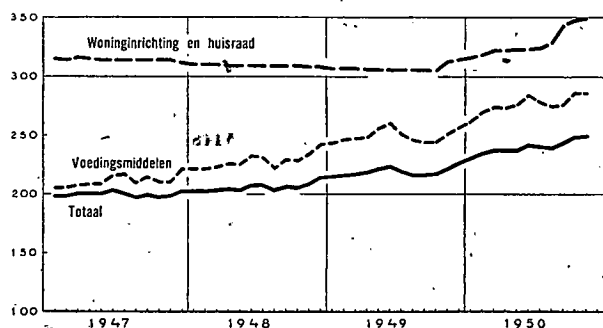
De afkondiging van een reeds eerder aangekondigde verruiming van de winsttransfer uit Indonesië naar Nederland, een als matig beschouwde redevoering van President Sukarno over Nieuw Guinea en dividendgeruchten over enige cultuurmaatschappijen bewerkten tezamen een relatief grote koersstijging van Indonesische fondsen.

Het valt op, dat, terwijl de Nederlandse guldenstaatsleningen de laatste tijd voortdurend in koers dalen, de in dollars en Zwitserse francs luidende leningen juist stijgen. Dit wijst er op, dat hierbij niet zo zeer de vrees voor rentestijging, dan wel voor de gulden in het geding is.

	12 Jan. 1951	19 Jan. 1951
Aand. indexcijfers		
Algemeen	156,7	160,2
Industrie	222,5	224,7
Scheepvaart	179,3	183,7
Indon.	129,8	131,2
Banken	52,9	56,0
Aandelen		
A.K.U.	170	174 $\frac{1}{2}$
Philips	239	244 $\frac{1}{2}$
Unilever	232 $\frac{1}{2}$	235 $\frac{1}{2}$
H.A.L.	189 $\frac{1}{2}$	194 $\frac{1}{2}$
Amsterdam Rubber	124 $\frac{1}{2}$	127
H.V.A.	111	117 $\frac{1}{2}$
Kon. Petroleum	313 $\frac{1}{2}$	321
Staatsobligaties		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	78 $\frac{13}{16}$	78 $\frac{1}{4}$
3—3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	96 $\frac{11}{16}$	95 $\frac{7}{8}$
3 pCt Invest. certif.	96 $\frac{9}{16}$	96 $\frac{1}{8}$
3 pCt Dollarlening	95 $\frac{1}{4}$	97 $\frac{1}{16}$
		J. C. B.

GRAFIEKEN

Prijnsindexcijfers *) van het gezinsverbruik in Nederland 1938/'39 = 100.

*) Volgens huishoudrekeningen 1935/'36, gezinnen met inkomens in 1935/'36 beneden f 1.800 per jaar.

Bron: C.B.S.

STATISTIEKEN

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 22 Januari 1951

Activa.			
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f 5.000,— Bijbank „ „ Agentschappen „ 5.000,—	f	5.000,— ¹⁾
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4°, van de Bankwet 1948)	„	—	—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„	1.500.000.000,—	—
Voorschotten in rek. crt op onderpand. (incl. beleningen)	Hoofdbank f 56.633.028,06 ²⁾ Bijbank „ 568.949,93 Agentsch. „ 16.825.942,57	f	74.027.920,56
Op effecten enz.	f 71.914.206,40 ³⁾	f	71.914.206,40
Op goederen en celen	„ 2.113.714,16	„	2.113.714,16
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)	„	—	—
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Febr. 1947	„	1.500.000.000,—	—
Munt en muntmateriaal:			
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 1.174.725.758,95	f	1.174.725.758,95
Zilveren munt enz.	„ 17.983.747,84	„	17.983.747,84
Vorderingen en geldswaardige papieren luidende in buitenlandse geldsoorten	„ 904.689.034,28	„	904.689.034,28
Buitenlandse betaalmiddelen	„ 2.952.063,17	„	2.952.063,17
Vorderingen in gulden voortvloeiende uit betalingsaccorden	„ 277.621.010,95	„	277.621.010,95
Belegging van kapitaal, reserves, pensioenfondsen en voorzieningsfondsen	„ 133.521.097,84	„	133.521.097,84
Gebouwen en inventaris	„ 1.500.000,—	„	1.500.000,—
Diverse rekeningen	„ 225.859.049,85	„	225.859.049,85
	f 5.812.884.683,44	f	5.812.884.683,44

Passiva.			
Kapitaal	f 20.000.000,—	f	20.000.000,—
Reservefondsen	„ 18.418.854,74	„	18.418.854,74
Bijzondere reserves	„ 69.951.000,39	„	69.951.000,39
Pensioenfondsen	„ 24.344.824,26	„	24.344.824,26
Voorzieningsfondsen personeel in tijdelijke dienst	„ 1.502.725,68	„	1.502.725,68
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	„ 56.160.620,—	„	56.160.620,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)	„ 2.790.507.250,—	„	2.790.507.250,—
Bankassigaties in omloop	„ 127.930,71	„	127.930,71
Rekening courant saldo's:			
's Rijks Schatkist	f 185.780.041,77	f	185.780.041,77
's Rijks Schatkist, bijzondere rekening	„ 1.347.624.081,49	„	1.347.624.081,49
Saldo's van banken in Nederland	„ -47.536.550,87	„	-47.536.550,87
Saldo's voortvloeiende uit betalingsaccorden	„ 316.262.789,98	„	316.262.789,98
Andere saldo's van niet-ingezetenen	„ 102.672.345,46	„	102.672.345,46
Andere saldo's	„ 237.093.072,50	„	237.093.072,50
Saldo's luidende in buitenlandse geldsoorten	„ 2.236.968.882,07	„	2.236.968.882,07
Diverse rekeningen	„ 321.501.136,37	„	321.501.136,37
	„ 273.401.459,22	„	273.401.459,22
	f 5.812.884.683,44	f	5.812.884.683,44

Totaal aan Nederlands schatkistpapier, waarin gulden saldo's voortvloeiende uit betalingsaccorden zijn belegd f 98.000.000,—

¹⁾ Waarvan schatkistpapier, rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
²⁾ Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no 99) 31.623.900,—
 Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten 134.208.868,—

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buitel. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere crediten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.163,7
23 Dec. 1950	5.977,2	246,3	172,0	41,3	4.602,6	1.668,9
30 Dec. 1950	5.975,8	256,4	286,2	40,9	4.663,8	1.773,1
6 Jan. 1951	5.975,8	275,9	228,1	40,9	4.503,4	1.848,5

DE JAVASCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal goud	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Devisenfondsen valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand in betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. der V.S.I.
31 Mrt '47	477.080	35.363	—	85.402	255.201
27 Dec. '50	750.657	167.711	390.934	184.152	2.602.253
3 Jan. '51	790.657	182.778	390.901	184.237	2.724.888
10 Jan. '51	790.670	181.976	393.385	192.670	2.784.169

Data	Bankbiljetten in omloop	Devisenfondsen buitenlandse passiva	Rekening courant saldi	
			Van de Regering van de Rep. der V.S.I.	Van anderen
31 Mrt '47	453.816	—	—	503.718
27 Dec. '50	2.356.089	287.008	—	1.141.549
3 Jan. '51	2.402.032	289.410	—	1.216.306
10 Jan. '51	2.389.226	337.730	—	1.227.100

Muntbiljettencirculatie per 31 Mrt 1947 f 646.830.979.
 Munibiljettencirculatie per 27 Dec. 1950 f 414.780.348,50.
 Muntbiljettencirculatie per 3 Jan. 1951 f 415.941.544,50.
 Muntbiljettencirculatie per 10 Jan. 1951 f 420.533.607.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	6 Jan. 1950	30 Dec. 1950
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank	f 195.363.774,61	f 218.145.779,91
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandse Gemeenten	„ 28.017.065,08	„ 11.493.335,43
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 321.949.036,58	„ 292.469.057,58
Voorschotten op ult. November 1950 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Vordering in rek. courant op: V.S. Indonesië	„ 53.455.002,15	„ 53.455.002,15
Suriname	„ 10.157.758,51	„ 10.157.758,51
Ned. Antillen	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfondsen	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 523.068.466,35	„ 523.138.258,18

Verplichtingen	6 Jan. 1950	30 Dec. 1950
Voorschot door De Nederlandse Bank verstrekt	—	—
Voorschot, door De Nederlandse Bank in rekening courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandse Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 1952.667.600,—	f 1983.567.600,—
Schatkistpromessen bij De Nederl. Bank ingevolge overeenkomst van 26 Febr. 1947	„ 1.650.000.000,—	„ 1.650.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank is geplaatst nihil) f 4.596,7 mln w.o. garantie Bretton Woods f 1.245 mln.	„ 3351.700.000,—	„ 3371.700.000,—
Daggeldleningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	„ 136.649.899,50	„ 137.305.854,50
Schuld op ult. November 1950 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	„ 180.233.340,52	„ 180.233.340,52
Schuld in rek. courant aan: V.S. Indonesië	—	—
Suriname	—	—
Ned. Antillen	„ 3.797.906,69	„ 3.727.937,67
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfondsen	„ 18.890.961,—	„ 6.828.094,09
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	„ 361.469.793,33	„ 317.010.645,70
Andere staatsbedrijven	—	—
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 1.095.605.778,82	„ 1.091.883.062,21

OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN ¹⁾.

STAAT I.

Ontvangsten op niet-kohierbelastingen. Kalenderjaar 1950.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Juni 1950	Juli 1950	Aug. 1950	Sept. 1950	Oct. 1950	Nov. 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Nov. 1950	Raming jaar 1950
Leonbelasting	70,1	65,2	24,2	71,4	66,6	16,4	82,7	66,3	21,9	88,2	69,8	642,8	560,0
Dividendbelasting	1,6	5,6	2,3	2,0	3,1	4,1	15,6	6,9	1,7	2,2	2,0	47,2	45,0
Commissarissenbel.	0,7	0,6	0,2	0,8	0,3	0,2	1,4	1,0	0,2	0,7	0,5	6,6	6,5
Vereveningsheffing	24,2	24,6	8,7	25,5	22,9	6,2	26,7	24,9	7,2	30,1	26,6	227,6	210,0
Rechten op de invoer	28,4	26,9	34,7	30,5	41,4	42,4	47,6	38,1	39,1	39,4	39,5	408,1	300,0
Statistiekrecht	0,7	0,8	1,2	0,9	1,0	1,1	1,0	1,4	1,2	1,0	0,3	8,0	7,0
Bijzond. Wijnbelasting													0,0
Accijns op zout	0,3	0,2	0,2	0,4	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,3	0,2	2,5	7,0
Accijns op gedistilleerd	7,5	6,7	8,3	7,2	7,5	8,1	8,6	7,8	8,1	8,0	8,4	86,0	90,0
Accijns op bier	1,1	1,2	1,2	1,4	1,3	2,3	2,0	1,9	1,9	1,4	1,3	17,1	16,0
Accijns op suiker	8,4	8,2	8,1	6,8	7,7	7,8	8,0	6,6	7,6	9,4	6,8	85,5	80,0
Accijns op tabak	24,1	19,2	24,4	15,1	19,5	20,8	20,2	25,5	29,1	26,9	19,0	243,9	190,0
Belast. op gouden en zilveren werken	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,8	0,7
Omzetbelasting	86,1	96,2	60,5	86,1	88,8	50,4	90,1	88,0	46,6	108,3	103,9	905,0	800,0
Rechten van zegel ²⁾	1,3	1,6	1,7	1,6	1,5	1,9	1,8	2,3	2,1	2,1	1,8	19,6	18,0
Rechten van registratie	4,6	2,7	3,3	2,7	3,2	3,3	2,7	3,0	2,6	3,7	3,4	35,4	35,0
Rechten van successie, enz.	5,9	4,8	6,1	5,9	5,3	6,3	5,5	7,6	5,6	6,9	7,5	67,5	65,0
Motorrijtuigenbelasting	2,8	2,9	3,0	8,6	5,6	3,7	3,7	3,3	3,2	3,9	3,1	43,7	40,0
Totalen	267,8	267,6	188,4	267,0	276,0	175,2	317,6	285,0	178,3	330,5	293,8	2.847,2	2.470,2
³⁾ Hieronder begrepen zegelrecht nota's van makelaars en commissiönaris in effecten	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	3,4	

STAAT II.

Ontvangsten op kohierbelastingen.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Juni 1950	Juli 1950	Aug. 1950	Sept. 1950	Oct. 1950	Nov. 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Nov. 1950
Inkomstenbelasting	42,2	43,8	62,5	65,8	82,7	87,0	81,6	84,4	84,0	79,2	90,7	803,8
Vermogensbelasting	3,1	3,3	5,3	3,9	6,0	8,4	8,0	8,3	8,2	7,0	2,6	64,1
Vennootschapsbelasting	44,9	51,4	60,1	25,4	22,0	17,8	8,6	19,3	47,6	34,1	78,1	409,3
Grondbelasting ¹⁾	7,8	3,8	1,9	1,2	2,0	5,5	8,1	10,9	13,2	13,0	12,1	79,5
Personele belasting ¹⁾	5,6	6,5	7,8	6,2	7,3	7,3	4,8	3,2	2,1	1,7	2,4	54,8
Ondernemingsbelasting ¹⁾	14,0	17,4	26,7	18,5	29,7	34,3	29,8	31,7	28,0	24,3	14,2	268,6
Totaal	117,5	126,0	164,3	121,0	149,6	160,3	140,9	157,8	183,2	159,4	200,2	1.680,0

¹⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

STAAT III.

Ontvangsten op buitengewone middelen. Kalenderjaar 1950.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Juni 1950	Juli 1950	Aug. 1950	Sept. 1950	Oct. 1950	Nov. 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Nov. 1950	Raming jaar 1950
Vermogensaanwasbel.	7,3	6,8	5,8	5,1	4,6	4,2	3,8	2,3	3,7	16,1	2,3	62,0	150,0
Vermogensheff. inens ¹⁾	3,9	3,5	3,4	2,2	2,3	2,9	2,5	2,1	1,7	3,8	1,4	29,8	50,0
Betaald als volgt ¹⁾ : uit zekerheidsstellingen uit geblokkeerd geld en inschrijvingen Groot- boek 1946	0,3	0,4	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	
uit overige geconsolideerde staatsschuld met vrij geld	9,7	13,3	4,0	2,0	1,0	3,0	1,0	1,0	2,0	14,0	0,0	51,0	
met vrij geld	1,7 ²⁾	5,8 ²⁾	3,0 ²⁾	3,0	3,0	2,0	4,0	2,0	3,0	3,0	3,0	18,5	
	2,9	2,7	1,6	1,8	2,6	1,6	2,2	0,4 ²⁾	0,8	3,2	0,6	20,4	

¹⁾ Benaderende cijfers.²⁾ Incl. correcties voor voorgaande perioden.

STAAT IV.

Aanslagroeging der kohierbelastingen en buitengewone heffingen ¹⁾.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Nog te ontvangen op alle t/m ult. 1949 opgelegde aanslagen per 31 Dec. 1949	In Jan. t/m Nov. '50 opgelegde aanslagen boekingsstijdvak 1949/1950	In Jan. t/m Nov. '50 opgelegde aanslagen boekingsstijdvak 1950/1951	Totaal ontvangen in Jan. t/m Nov. 1950 op alle opgelegde aanslagen	Nog te ontvangen op alle opgelegde aanslagen per ult. Nov. 1950
	1	2	3	4	5
Inkomstenbelasting	549,4	814,8	196,1	803,8	756,5
Vermogensbelasting	29,0	83,7	18,6	84,1	67,2
Vennootschapsbelasting	143,6	12,4	428,8	409,3	150,8
Grondbelasting ¹⁾	17,0		89,8	79,5	27,4
Personele belasting ²⁾	29,7	25,4	14,7	54,8	15,0
Ondernemingsbelasting ²⁾					
Totaal	983,3	1.122,9	826,0	1.680,0	1.252,4
Vermogensaanwasbelasting + vermogensheffing inens	385		12	92	281

¹⁾ Bij deze staat geldt: kolom 1 + 2 + 3 - 4 = 5.²⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.³⁾ Bij de buitengewone middelen komt geen boekingsstijdvak voor.⁴⁾ Ten gevolge van afrondingen behoeven de totalen niet met de som der posten overeen te stemmen.

STAAT V.

Vergelijking tussen de ramingen en de aanslagen der kohlerbelastingen.

x f1 mln

Benaming der middelen	Raming jaar 1949	Opgelegd t/m ult. Nov. 1950 boekings-tijdvak 1949/1950	Raming jaar 1950	Opgelegd t/m ult. Nov. 1950 boekings-tijdvak 1950/1951
Inkomstenbelasting	700,0	834,7	740,0	196,1
Vermogensbelasting	55,0	84,4	60,0	18,6
Vennootschapsbelasting	175,0	362,9	250,0	428,8
Grondbelasting ¹⁾	30,0	27,0	30,0	27,3
Personele belasting ¹⁾	24,0	22,1	24,0	4,9
Ondernemingsbelasting ¹⁾	55,0	119,7	100,0	0,6
Totalen	1.039,0	1.450,8	1.204,0	676,3

¹⁾ Excl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

TOELICHTING BIJ HET OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN.

Staat I en II.

Deze staten vermelden de werkelijk in elke maand ontvangen bedragen (kasadministratie).

Bij de omzet- en loonbelasting en vereveningsheffing moet de afdracht in principe één maal per kwartaal geschieden, nl. in Januari, April, Juli en October.

Staat III.

Ook hier zijn de werkelijk ontvangen bedragen vermeld (kasadministratie), terwijl bovendien de wijze van betaling is aangegeven.

Staat IV.

Uit deze staat kan worden afgelezen hoe ver de belastingdienst is gevorderd met het opleggen van aanslagen en tevens, welk bedrag

nog moet worden ontvangen op reeds opgelegde aanslagen. De kolommen 2 en 3 betreffen de door de belastingdienst in 1950 opgelegde voorlopige en definitieve aanslagen (debiteuren-administratie).

Een voorlopige of definitieve aanslag inkomstenbelasting 1949 behoort normaliter in het boekings-tijdvak 1949/50 te worden opgenomen; een — uiteraard voorlopige — aanslag inkomstenbelasting 1950 in het boekings-tijdvak 1950/51.

Staat V.

Deze staat maakt een vergelijking mogelijk tussen de in totaal t/m einde van de maand opgelegde aanslagen en de raming. In deze staat zijn — in tegenstelling met staat IV — de aanslagen in de grondbelasting, personele belasting en ondernemingsbelasting vermeld exclusief de gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor, daar deze laatste ook niet in de raming zijn opgenomen.

IN- EN UITVOER VAN BELGIË¹⁾.

Maand	Invoer		Uitvoer		Saldo
	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen francs	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen francs	
Maandgem. '36/'38	2.868	2.019	1.912	1.859	— 160
Maandgem. '47	2.322	7.130	1.070	5.138	— 1.992
Maandgem. '48	2.432	7.293	1.258	6.177	+ 1.116
Maandgem. '49	2.296	6.810	1.210	6.649	— 161
Dec. 1949	2.331	7.941	1.338	6.331	— 1.610
Jan. 1950	2.124	6.959	1.496	6.661	— 298
Febr. 1950	1.817	6.541	1.059	5.938	— 603
Maart 1950	2.552	8.148	1.536	7.480	— 668
April 1950	2.285	6.907	1.364	6.404	— 503
Mei 1950	2.458	7.495	1.181	5.706	— 1.789
Juni 1950	2.442	7.884	1.421	6.743	— 1.141
Juli 1950	2.245	6.745	1.395	6.265	— 480
Aug. 1950	2.005	5.611	894	4.371	— 1.240
Sept. 1950	2.582	9.759	1.118	6.146	— 3.613
Oct. 1950	3.114	10.341	1.384	7.712	— 2.629

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin” van het Nationaal Instituut voor de Statistiek.²⁾ Gecorrigeerde gegevens.IN- EN UITVOER VAN INDONESIA¹⁾.

Tijdvak	Invoer		Uitvoer		Saldo
	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen rupiahs	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen rupiahs	
Totaal 1948	1.924	154	5.185	1.040	— 94
Totaal 1949	3.033	174	7.649	1.478	— 96
1949 Juli	378	141	589	96	— 45
Aug.	310	156	775	142	— 14
Sept.	282	134	623	126	— 8
Oct.	169	106	325	78	— 28
Nov.	176	112	1.112	171	+ 59
Dec.	668	281	726	178	— 103
1950 Jan.	241	60	520	113	+ 53
Febr.	143	82	509	108	+ 26
Mrt.	227	144 ²⁾	698	202 ²⁾	+ 58
Apr.	212	278 ²⁾	720	317 ²⁾	+ 39
Mei	152	275 ²⁾	719	401 ²⁾	+ 126
Juni	227	345 ²⁾	650	408 ²⁾	+ 73
Juli	272	156	857	269	+ 113

¹⁾ Bron: Centraal Kantoor voor de Statistiek.²⁾ Inclusief de waarde van de deviezen certificaten

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE DRIE NEDERLANDSE GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

(In miljoenen guldens)	Nederl. Banken		Nederl. Banken en Ned. Handel-Mij	
	31 Oct. 1950	30 Nov. 1950	31 Oct. 1950	30 Nov. 1950
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldleningen	64	61	84	72
Ned. schatkistpapier	2002	1895	2565	2441
	2066	1956	2649	2513
Ander overheidspapier	48	50	65	64
Wissels	32	34	38	43
Bankiers in binnen- en buitenland	111	111	144	152
Prolong. en voorsch. tegen effecten	47	49	50	60
	238	244	306	319
Debiteuren	619	658	745	785
Effecten en syndicaten	25	28	31	37
Deelnemingen (incl. voorschotten)	19	21	29	31
	663	707	805	853
Gebouwen	7	7	13	14
Diverse rekeningen	—	—	—	—
Belegde bestemmingsreserven ..	1	1	1	1
	2975	2915	3774	3700
Passiva:				
Crediteuren	2319	2255	2910	2826
Wissels	4	5	4	5
Deposito's op termijn	292	296	409	408
Kassiers en genomen daggeldl.	15	8	15	10
Diverse rekeningen	105	111	122	137
Bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2736	2676	3461	3387
Aandelenkapitaal	160	160	211	211
Reserve	79	79	102	102
	2975	2915	3774	3700

West-Duitsland

Nu in Bonn een principieel accoord is bereikt over een nieuw Duits handelsverdrag, is de verschijningsdatum van het

WEST-DUITSLAND NUMMER

vastgesteld op 17 Februari a.s.

Dit in het Duits geredigeerde nummer wordt op deskundige wijze en op ruime schaal in West-Duitsland verspreid; bovendien wordt iedere annonce *zonder prijsverhoging* opgenomen in de Engelse uitgave, die wordt toegezonden aan de vaste adressen over de gehele wereld.

Reserveer tijdig de benodigde ruimte of vraag desgewenst eerst een bezoek aan van één onzer heren, die U gaarne alle gewenste inlichtingen zal verstrekken en aan de hand van door ons verzamelde correspondentie U een indruk kan geven van de intensieve werking van deze prima publiciteit. Gelieve Uw correspondentie te richten aan: de Advertentie-afdeling N.T.B.

Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij H. A. M. Roelants,
Postbus 42, Schiedam (Telefoon 69300 - toestel 6)

vacatures

De Nederlandse Stichting voor Statistiek
vraagt voor de afdeling marktonderzoek

EEN STATISTICUS

Vereisten: opleiding in de statistiek, ervaring op
het gebied van het marktonderzoek.

Brieven met volledige inlichtingen te richten aan
Emantsstraat 6, 's-Gravenhage.

beschikbare krachten

GEROUTINEERD BOEKHOUDER

Java-suikerindustrie, met technische warenkennis,
werkz. gew. bij één der grootste concerns in Indonesië,
laatste jaar control.boekh., zoekt **administratieve be-
trekking** (event. magazijnmeester) in Amsterdam of
omgeving. Br. onder no. ESB 4-2, bur. v. d. bl., Post-
bus 42, Schiedam.

diversen

ZAKENMAN

dit voorjaar naar Canada
vertr., kan nog enkele
agenturen op zich nemen.
Br. no. 25 Boekh. Hoonhoud,
L. v. Meerderev. 286, Den
Haag.

Horch Cabriolet '39, 3,5 liter,
8-cyl., in st. van nieuw, plm.
60.000 km gereden, benz.-
verbr. 1:6. Desk. onderz.
toegest. Ook gen. kl. wagen
in te ruilen. P. de Boer,
Kronenburgerstr. 6, Huizen
(N.-H.), Tel. K 2952-597.

Via deze RUBRIEK richt
U zich rechtstreeks tot
de particulier.

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Eko-
nomie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar,
voor België/Luxemburg f 28,— per jaar, te voldoen door storting van de
tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel
of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige
landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden
beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzee-
dijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de
Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 6): Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven
op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht
voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Losse nummers 75 cents, resp. 10 B. francs